

Jaarverslag

Stichting
Collectieve
Propaganda
van het
Nederlandse
Boek

Bij alle aandacht voor het project Internet en de Kinderboekenweek zou een andere mijlpaal bijna aan de aandacht ontsnappen. En wel de introductie van twee kleine tijdschriften die, verspreid naar de basisscholen, bedoeld zijn om alle kinderen te bereiken. *Op z'n koppie* voor de leerlingen van de groepen 3, 4 en 5 en *Eigen terrein* voor die van 6, 7 en 8. De teksten ervoor werden geschreven door Rindert Kromhout, 'je speciale Kinderboekenweekverslaggever'. En dank zij ondersteuning van onder meer Kids for Animals en de Kinderpostzegels konden de 1.075.000 exemplaren die voor zes complete jaargangen kinderen nodig waren gedrukt en verspreid worden.

De Kinderboekenmolen, het onderwijspakket voor de Kinderboekenweek, de Voorleesgids en het instructiepakket gericht op voorlezende ouders verschenen opnieuw. De oplages? Respectievelijk 272.000 (was 263.000), 13.000 (12.000), 221.000 (215.000) en bijna 1.100 (1.300). In verband met de introductie van de nieuwe tijdschriftjes werd de uitgave van de krant voor huis-aan-huisverspreiding gestaakt.

Dan was er nog de opening van de Kinderboekenweek, op 6 oktober in Theater de Meervaart te Amsterdam, met de eerste voorstelling van *Ha, ba, verliefd!* En er was tv-reclame. Het werd allemaal tot stand gebracht zonder de steun van een hoofdsponsor. Voor het eerst in elf jaar kon geen bedrijf bereid gevonden worden om in het rijtje PTT Post, Apple Computer, Melkunie en Pickwick plaats te nemen.

Dank zij de gegevens van Boekmonitor kon direct na de eerste week van de Kinderboekenweek een persbericht de deur uit over de 49 titels voor de jeugd die voor een invasie in de Top-100 hadden gezorgd – met drie titels van Carry Slee in de Top Tien. Na de enorme respons op de materialen rapporteerde de boekhandel wat minder juichend dan de laatste jaren over de belangstelling tijdens de Kinderboekenweek. Het was in lijn met de algemene marktontwikkeling voor het kinderboek, die na het topjaar 1998 een daling vertoonde.

Griffels en Penselen

De toekenning van Griffels en Penselen heeft tot doel de aandacht van ouders en kinderen te richten op het hoogwaardige, nieuwe kinderboek.

Op zondag 3 oktober reikte CPNB-voorzitter Dick Anbeek in de Kleine Komodie te Amsterdam de Griffels en Penselen uit, daarbij muzikaal omlijst door a capella-groep Mezzo Macho. De Gouden Griffel ging naar Annie Makkink voor haar kinderboekdebuut *Helden op sokken* (Em. Querido's Uitgeverij) en het Gouden Penseel naar Annemarie van Haeringen vanwege *Malmok* (Leopold).

De Griffeljury stond onder voorzitterschap van Marjoleine de Vos en bestond verder uit Rita Baptiste, Annelies Fontijne, Thea de Leeuwen, Nandi Penning, Mick Salet en Jan Verbart. Zij kenden Zilveren Griffels toe aan Wolf Erlbruch, Toon Tellegen, Joke van Leeuwen, Eva Gerlach en K. Schippers.

De Penseeljury werd voorgezeten door Truusje

Vrooland-Löb en bestond verder uit Martine van Es, Marja Käss, Franka van der Loo en Toni Mulder. Er waren Zilveren Penselen voor Philip Hopman en Frédérique Bertrand.

En dan waren er nog Vlag en Wimpels: vier toegekend door de Griffel- en drie door de Penseeljury.

Boekenweek

10 T/M 20 MAART

De Boekenweek heeft tot doel de positie van het algemene boek in de samenleving steviger te verankeren, eerst en vooral door het publiek te laten ontdekken welk een rijk boekenaanbod er het hele jaar rond in de boekwinkels te vinden is.

De erfenis. Het was de titel van de korte roman die Connie Palmen als Boekenweekgeschenk schreef. *Familiealbum.* Dat was de verwoording van het thema van deze Boekenweek: ouders en kinderen in de literatuur. Het was ook de titel van het dubbel-essay waarin Remco Campert over zijn vader en Jan Mulder over zijn zoons schreef. Ziedaar de hoofdbestanddelen van de 64ste Boekenweek.

Na afloop meldden de winkels gemiddeld een plus van enkele procenten. En dat ondanks het feit dat de eerste zaterdag van de Boekenweek van prachtig voorjaarsweer te lijden had. Behalve de boeken van Connie Palmen scoorden *De moeder van Nicolien* van J.J. Voskuil (G.A. van Oorschot), *Mevrouw mijn moeder* van Yvonne Keuls (Ambo) en nog steeds *Anna, Hanna en Johanna* van Marianne Fredriksson (De Geus) goed.

De publiciteit die door Palmen en door het thema teweeggebracht was, was in ieder geval massaal geweest. Al in november 1998 was het begonnen met een aandacht trekkend interview van Jeroen Vullings met Connie Palmen in de letterenbijlage van het Vlaamse dagblad De Standaard. Op de persconferentie, 25 januari in Paradiso, ging ze op de foto met Remco Campert en Jan Mulder. Daarna was het de beurt aan de recensenten, die *De erfenis* merendeels kritisch ontvingen. Op 9 maart was Connie Palmen met haar nieuwe partner Hans van Mierlo het middelpunt van het Boekenbal. 'Ik was er, helemaal. Ik heb van elke minuut genoten. Het was inderdaad mijn avond en ik hoefde er niets voor te doen.' De volgende dag stortte zij zich in een Boekenweektoernee met maar liefst 28 stops. De dreiging van een slijmbeursontsteking in haar arm trotserend, zette ze meer dan 20.000 handtekeningen. In diezelfde dagen ging er 43 maal een tv-spot de lucht in, waarin zij eveneens de hoofdrol speelde (bereik 5,2 miljoen personen boven 13 jaar).

De oplage van *De erfenis* kwam uit op 751.000 stuks (701.000 in 1998). De oplage van het essay *Familiealbum* werd 102.000 (104.000 in 1998). Ook het Boekenweekmagazine heette Familiealbum. Het stond onder redactie van Nelleke Noordervliet, Jaap Scholten en Janneke Vonkeman en verscheen in 158.000 exx. (155.000 in 1998). Het algemene Boekenweekaffiche werd geleverd door Karel Appel en beletterd door Kees Nieuwenhuijzen.

In de S.Y.P.R.A.B.-jeugdboekengids lieten 37 jongeren ('ze staan strak van het lezen') hun boekenkeuze zien. Er werden 157.000 exx. van verspreid (150.000 in 1998).

De Nederlandse Kinderjury

(in samenwerking met NBLC en NPS)

De Nederlandse Kinderjury heeft tot doel zo veel mogelijk kinderen kennis te laten nemen van het nieuwe aanbod aan kinderboeken en hen aan te zetten tot kritisch lezen.

Bij de start van de kinderjuryperiode maakte de Stichting Nederlandse Kinderjury bekend dat Venz in 1999 voor de laatste maal als hoofdsponsor op zou treden. De beëindiging van deze zesjarige sponsorrelatie wierp in zoverre haar schaduw vooruit dat er dit jaar geen Venz Kinderboekenprijs en geen Venz Kinderboeken Top-100 gepresenteerd konden worden. Bij wijze van startmanifestatie vertelden tien auteurs op de eerste februari in Bibliotheek Zonnehof in Amersfoort over hun werk.

Het aantal uitgebrachte stemmen, dat vorig jaar was opgelopen naar bijna 55.000, stabiliseerde zich net onder de 50.000. Op 26 juni werden de winnaars in een tv-programma van de NPS bekendgemaakt. Hoewel... het was er maar een: Carry Slee. De kinderen van 6 t/m 9 jaar kozen voor *Meester Paardenpoep* en die van 10 t/m 12 jaar voor *Afblijven* (Van Holkema & Warendorf). Het was de eerste keer dat Carry Slee, die eerder al vijf maal een Kinderjuryprijs won, in twee leeftijdsgroepen tegelijk als winnaar gekozen werd. Bij de getipten bevonden zich nieuwe boeken van Hans Hagen, Vivian den Hollander, Mieke van Hooft, Paul van Loon, Jacques Vriens en opnieuw Carry Slee. De tv-uitzending ontving subsidie van het ministerie van OCenW op advies van Stichting Lezen.

Kinderboekenweek

6 T/M 16 OKTOBER

De Kinderboekenweek heeft tot doel om, via een gemeenschappelijke inspanning van basisscholen, bibliotheken en de boekhandel, kinderen tot en met elf jaar met het boek en het lezen in aanraking te brengen.

Eerder in het jaar won zij achtereenvolgens de Prijs van de Jonge Jury en twee prijzen van de Kinderjury. Daarop volgend was ze het boegbeeld van de Kinderboekenweek: Carry Slee. De veruit populairste kinderboekenschrijfster van het moment leverde het Kinderboekenweekgeschenk *Bikkels*. De boekhandel haakte massaal in en bestelde de ongekende oplage van 350.000 exx. (293.000 in 1998). Maar Carry Slee liet het niet bij het boek alleen. Met de actrice Elles van den Berg en VOF de Kunst speelde ze tijdens de Kinderboekenweek op tien plaatsen een speciaal gemonteerde theatervoorstelling van circa 45 minuten onder de titel *Ha, ha, verliefd!*

Het prentenboekje voor de jongsten kwam dit jaar uit Duitsland. Op verzoek van de CPNB tekende Wolf Erlbruch 's Nachts. De boekhandel nam er 115.000 af (122.000 in 1998). Ook maakte Erlbruch het algemene Kinderboekenweek-affiche.

Het meest in het oog lopende element van deze 45ste Kinderboekenweek zat hem evenwel in de inzet van Internet – een inzet met een drievoudig karakter. De formulering van het motto *Van @penstaartje tot apenkooi. Verhalen over school* kan als een voorbereidende stap worden opgevat. Het schiep de ambiance voor de introductie van de eerste eigen CPNB-website: www.kinderboekenweek.nl, on line van 22 september tot 1 december.

Vanzelfsprekend bevatte de site alle informatie over de Kinderboekenweek, maar meer nog was het een portal naar het kinderboek in het algemeen. De site verwees door naar sites van uitgeverijen, bibliotheken, auteurs, fanclubs en instellingen. Tegelijk deed de site op diverse manieren een beroep op de jeugdige surfers. Ze konden niet alleen doorklikken maar ook tekst printen, e-mailen en chatten. Tijdens de Kinderboekenweek werd twee maal een chat-sessie met Carry Slee georganiseerd. De site werd ontworpen door DC3 interaction design.

Daar bleef het niet bij. Bij een volwassen website hoort nu eenmaal een aanpak hoe het bezoek aan te trekken. En dat gebeurde door de ontwikkeling van een speciaal internetpakket voor het basisonderwijs.

De Kinderboekenweek bleek een prachtige aanleiding om een groot aantal partners te interesseren in een aantrekkelijke propositie aan de scholen. Zo bood KPN Telecom van 22 september tot 16 oktober de deelnemende scholen gratis telefoontikken voor hun internetverbinding. Provider Planet Internet zorgde in dezelfde weken voor gratis toegang tot het net. Microsoft leverde twee cd-roms met internetprogramma's, inclusief de mogelijkheid om voor de school of de klas een homepage te maken. Voor de scholen die aan nieuwe hardware toe waren, droeg IBM Personal Ware een scherp geprijsd aanbod bij. Addo Stuur schreef voor kinderen vanaf acht jaar een nieuw boek, *Internet en de Kinderboekenweek* (A.W. Bruna MultiMedia), waaraan een cd-rom werd toegevoegd waarmee de kinderen offline konden oefenen. Voor de leerkrachten was er een docentenhandleiding van de hand van Sietse Kuipers. Een Internet woordenboek en een Kinderboekenweekmuismat maakten het pakket compleet. En niet te vergeten de inzet van diverse helpdesks. Dank zij de betrokkenheid van de partners en een subsidie van het ministerie van OCenW op advies van Stichting Lezen kon de prijs van dit veelomvattende pakket voor de scholen extreem laag gehouden worden. 'Info over boeken downloaden? Alle Kinderjuryprijzen op een rij? Mailtje sturen naar Carry Slee?' stond er op de doos.

Uiteindelijk gingen er 1.700 dozen de deur uit. De verwachtingen waarmee dit ambitieuze project was aangegaan, hadden wat hoger gelegen. Hoe dan ook, vast staat dat de internetaanbieding er belangrijk aan heeft bijgedragen dat www.kinderboekenweek.nl voor, tijdens en na de Kinderboekenweek ruim 85.000 maal bezocht is.

Voorwoord

De Stichting CPNB is opgericht door de branche-organisaties van boekverkopers en uitgevers, en heeft tot doel het lezen van boeken en het boekenbezit te stimuleren. Zij werkt daartoe samen met auteurs, bibliotheken en overheid.

Dit jaarverslag biedt u een weergave van de campagnes die de Stichting CPNB in 1999 heeft gerealiseerd. In deze weergave worden de basisactiviteiten – dat zijn de activiteiten waartoe de CPNB zich tegenover de Nederlandse Boekverkopersbond (NBB) en de Groep Algemene Uitgevers (GAU) heeft verplicht – afgewisseld met aanvullende activiteiten. Deze onderneemt de CPNB op eigen initiatief, ter ondersteuning van de basisactiviteiten maar ook vanuit de gedachte dat collectieve propaganda bestaat uit een continue bewerking van media en publiek op het terrein van alle genres.

De boekwinkels gaven in de Boekenweek, de Kinderboekenweek en de Maand van het Spannende Boek weer meer geschenken weg dan ooit. Deze steeds grotere deelname aan acties van de CPNB is natuurlijk een zeer positieve ontwikkeling. Wel vragen bestuur en bureau zich af hoe lang deze lijn zich nog voort kan zetten. In ieder geval schept de groei verplichtingen voor verdere innovatie. Zo werd ten behoeve van de Kinderboekenweek 1999 gekozen voor de inzet van Internet. De CPNB ging on line met als adres www.kinderboekenweek.nl en ontwikkelde daarnaast een internetpakket voor het basisonderwijs. Intussen heeft de CPNB een eigen permanente website in de lucht, terwijl uitvoering is gegeven aan het voornemen om niet alleen rond de Kinderboekenweek maar ook rond de Boekenweek de campagne-gebonden informatie onder een apart adres op Internet te hebben.

In het begin van 1999 is volgens plan Boekmonitor van start gegaan. Boekmonitor geeft boekhandel, uitgever en consument meer inzicht in welke boeken daadwerkelijk verkocht worden. De CPNB meet intussen met behulp van Boekmonitor het effect van haar acties. Het aantal deelnemende boekhandels dekt thans ongeveer een derde van de boekhandelsmarkt. Een alleszins bevredigende start.

In de vergadering van de Adviesraad van de CPNB in augustus 1999 spraken de NBB en de GAU zich positief uit over verdergaande samenwerking tussen de Stichting CPNB en de openbare bibliotheken bij landelijke campagnes voor het boek. De bonden gaven de CPNB toestemming om gesprekken met de Vereniging NBLC over structurele samenwerking voort te zetten. In dezelfde vergadering stelden de bonden zich achter een verhoging van het actiebudget voor de basisactiviteiten. Of deze verhoging structureel zal blijken, wordt besloten na de GAU-ledenvergadering in het voorjaar van 2000, waarin de GAU-strategienota op de agenda staat.

Op 28 juni 1999 ontving Henk Kraima, directeur van de CPNB, tijdens de 179ste algemene vergadering van de KVB, namens de KVB de D.A. Thiemprijs. Aad Nuis, voormalig staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, reikte de prijs uit en roemde in zijn toespraak de wapenfeiten van de CPNB, zoals ze ook in het jaarverslag te lezen zijn. Van meer betekenis nog noemde Nuis 'de geest die uit de wapenfeiten spreekt', die 'open, optimistisch, offensief, aanvallend, en overtuigd van eigen kracht' is. 'Kraima heeft het deftige van vroeger afgelegd zonder concessies te doen aan de wansmaak.' 'Boeken lezen is niet elitair, maar de moeite waard.'

Onder leiding van Henk Kraima hebben de medewerkers van het bureau zich weer op een uitstekende manier voor de collectieve belangen van het boekenvak ingezet. Hiervoor spreek ik namens het bestuur mijn waardering uit. Ook dank aan al die personen en partijen in het vak die steeds weer bereid zijn mee te denken over waar collectieve acties ieders individuele uitgangspositie kunnen versterken.

Het bestuur van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, mei 2000
Dick Anbeek, *voorzitter*

Jeugdboekencampagne

De jeugdboekencampagne heeft tot doel om, via een gemeenschappelijke inspanning van scholen voor voortgezet onderwijs, bibliotheken en de boekhandel, kinderen van twaalf tot zestien jaar met het boek en het lezen in aanraking te houden.

De tweede editie van de Jonge Jury, van start gegaan in augustus 1998, gaf een voorspoedige groei te zien. Vergelijken met een jaar eerder verdubbelde het aantal uitgebrachte stemmen bijna (van 3.500 naar 6.300). Ruim 300 scholen besteedden aandacht aan recent verschenen jeugdboeken. De Prijs van de Jonge Jury 1999 ging naar dezelfde winnaar als vorig jaar, Carry Slee, ditmaal met *Pijnstillers* (Van Holkema & Warendorf). Op 23

maart nam zij de prijs in ontvangst in de Melkweg in Amsterdam. Op advies van Stichting Lezen verleende het ministerie van OCenW financiële steun.

De Zoenjury verkoos uit de nieuwe oogst jeugdboeken *Gijsbrecht* van Edward van de Vendel (Em. Querido's Uitgeverij) voor toekenning van de Gouden Zoen. De jury, bestaande uit Harry Bekkering (voorzitter), Jacqueline van der Beek, Ingrid Brouwer, Casper Markesteyn en Christel Ruesen noemde Van de Vendels navertelling van Vondels tragedie 'sprankelend, fel, lachconiek en geestig'. De Amsterdamse Stadsschouwburg was een logische plek voor de uitreiking van deze prijs, op 24 augustus. Behalve twee eervolle vermeldingen waren er Zilveren Zoenen voor het kunstboek *Stil leven* van Ted van Lieshout (SUN) en de roman *De geur van Melisse* van Per Nilsson (Lemniscaat).

Boekmarkt - Bibliotheek
Haringsteijn 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

BOEKENWEEK 1999

Connie Palmen

SIGNEREN EN OPTREKEN

woensdag 10 maart

14.30-15.30 Bruna, Baumlingstr. 0246-377 31 48)
16.30-17.30 Openbare Bibliotheek Wageningen
(BKH Knipdorp: 0317-42 42 42)
20.00 De Ploeg, Varsseveld (Bkh. Rurgers: 0318-24 13 77)

donderdag 11 maart

14.30-15.30 Bruna, winkelcentrum woensel, Eindhoven (040-243 19 50)
16.30-17.30 Van Keulenade & Mellicy, Arreda (076-565 70 66)
20.00 De Koperen Tuin, Goois (0113-43 10 72)

vrijdag 12 maart

20.00 Geletterd Bussum (Bkh. Los: 035-691 42 39)

zaterdag 13 maart

13.00-14.00 AKO, Maarssebroek (0346-57 09 55)
14.45-15.45 V&D, Utrecht (030-230 73 07)
16.30-17.30 Blankevoort, Amstelveen (020-635 56 94)

zondag 14 maart

11.00 Linastr, Oudbijl Bibliotheek Deventer, F.V.M. (011-281 81 64)
14.00-16.00 Bijenkorf, Amsterdam (020-621 83 88)

maandag 15 maart

20.00 Schouwburg Odeon, Zwolle (038-42 185 00)

dinsdag 16 maart

20.00 Bibliotheek Anna Paulowna (Bkh. Plukker 0224-21 39 41)

woensdag 17 maart

14.30-15.30 De Ark, Weesp (0294-41 25 76)
16.30-17.30 Bruna, Almere-stad (036-534 56 32)
20.00 De Harmonie, Ewarden (Bkh. Van de Velde: 058-213 23 60)

donderdag 18 maart

14.30-15.30 Bruna, Beverwijk (0251-22 49 21)
16.00-17.00 Bruna, Damstraat, Zaandam (075-616 49 83)
20.00 Bibliotheek Staatsliedenbuurt, Amsterdam
(Island Bookstore: 020-638 92 52)

vrijdag 19 maart

14.00-15.00 Bruna, Zwolle-zuid (038-465 86 88)
16.30-17.30 Twema, Assen (0592-31 75 19)
20.00 Dingspijthuis, Diever (Bruna-Appelo: 0522-44 16 00)

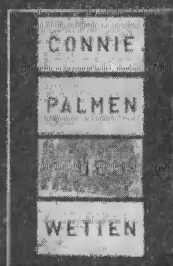
zaterdag 20 maart

12.00-13.00 Bruna, Plein 1, Nieuwegein (030-604 41 68)
14.00-15.00 De Kler, Leiden (071-512 08 85)
16.00-17.00 Donner boeken, Rotterdam (010-413 20 70)
21.00 Slot Loerengstein (Bkh. Karakter: 0183-69 09 45)

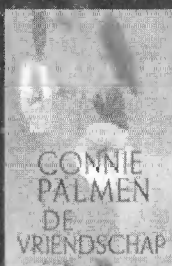
zondag 21 maart

14.00 't Klooster, Harderwijk (0314-42 04 15)

1 miljoen exemplaren in druk
+ 745.000 exemplaren *De erfenis*

1991 *De wetten* 285.000 ex.
f 25,-

1995 *De vriendschap* 455.000 ex.
f 25,-

1998 *I.M.* 260.000 ex.
f 29,90

Een boek zet je even aan het relativeren

door Marcel Modde

Ina Braber

Ze wist dat de vraag komen zou. „Een favoriet boek? Heb ik dat wel echt?“ Dus ging Ina Braber (39) uit Zienkeze op zoek in de rijklijk gevulde boekenkast. Het resultaat van de korte speurtocht is een halve eettafel vol. Een stapel springt er gelijk uit: Chaim Potok, de New Yorkse rabbijn zonder gemeente, filosoof en schrijver. Vooral *Mya naam is Aqter Lero*, heeft 'mijn hart gesloten. Gefascineerd als ik ben door de kinderlijke en geleidelijk steeds ernstiger uitgesproken in een orthodox milieu.

„Moet je je voorstellen - een jongste met van die lange zwarte lokken die de Guernica van Picasso beschrijft. Zo precies, dat je het voor je ziet. Alleen al daarom moet ik naar de expositie in de Kunsthal om dat doek - een replica althans - met eigen ogen te gaan bekijken. Ook in Ety Hillesum en een oude Zeeuwse streekroman (nog van mijn vader geweest) *Het Leven Gaat Verder* van H. Sturm vind ik de Zienkeze-moeder van drie zoons van 10 en 14 jaar, dat ze altijd samen aan een roos. Theoloog is in alle drie de denk drink zo in boek zet je weer even aan het relativeren. Daar knap je van op.“

Jan-Willem van Doorn

Jan-Willem van Doorn, de oudste van de drie broers, heeft de leestonger van moeders overgenomen. Maar dat ging niet helemaal vanzelf, moet hij eerlijk bekennen.

Totdat Ina hem nadrukkelijk aanzette tot deelname aan de landelijke prijsvraag die was opgezet rond *Vrijgezochten* van Heta Beckman, dat zich deels in Zienkeze afspeelt. De favoriete schrijver was en kreeg als beloning de eerste prijs, de erfenis van uitgeverij Lemmisaat.

Voer de gelijknamige krant interviewt hij sindsdien regelmatig schrijvers en recensent hij jeugdboeken. „Dat is machtig mooi om te doen. Wanneer je de schrijver achter een boek kent, je een beetje in de achtergrond verandert, merk je dat zo'n verhaal opent en andere betekenis krijgt.“ Je ontdekt er als het ware nog meer in. Zelfs al zijn het echte meisjesboeken, want die floren ook tot de erfenis van de Willems die over de gear? Over hij's toegevoegd. Dat's niks voor mij.“ Voorlopig wil Jan-Willem 'later' liever bij de mareschause.

Thema Boekenweek raakt sleets

Het Boekenweekgeschenk, de novelle *De erfenis* van Connie Palmen — op de foto onder de handen van Palmen — verschijnt in een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. Foto Marco Okhuizen

Van onze kunstredactie
AMSTERDAM - Het onderwets gemiddelde bordje waarmee Familie-album, het thema van de Boekenweek 1999, onder de aandacht wordt gebracht, heeft een beschadiging onder de m van familie.

Dat kenmerkt de sleet van dit motto, zullen de kritikers opmerken die vorig jaar perfst, toen het werd geopend, al een vraagteken plaatsten bij dit Boekenweekthema.

De stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), de organisator van de Boekenweek die op 9 maart in Amsterdam met het Boekenbal wordt geopend, is zich van geen slijtage bewust. „Boeken over familie zijn van alle tijden“, aldus Henk Kraima, directeur van de CPNB.

Het Boekenweekgeschenk, de novelle *De erfenis* van Connie Palmen, verschijnt in een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. 44.000 boeken meer dan er vorig jaar van het geschenk van Arnon Grunberg werden gedrukt.

De erfenis is een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. 44.000 boeken meer dan er vorig jaar van het geschenk van Arnon Grunberg werden gedrukt.

De erfenis is een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. 44.000 boeken meer dan er vorig jaar van het geschenk van Arnon Grunberg werden gedrukt.

De erfenis is een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. 44.000 boeken meer dan er vorig jaar van het geschenk van Arnon Grunberg werden gedrukt.

De erfenis is een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. 44.000 boeken meer dan er vorig jaar van het geschenk van Arnon Grunberg werden gedrukt.

De erfenis is een astronomische oplage van 745.000 exemplaren. 44.000 boeken meer dan er vorig jaar van het geschenk van Arnon Grunberg werden gedrukt.

Volkers, Reve, Matsier en Van der Heijden tot een Familie-weekboek. Tijdens de Boekenweek, die begint op 10 maart en duurt tot en met 20 maart, zullen Palmen, Campert, Mulder en tal van andere schrijvers overal in de land op treden op literaire manifestaties die aan familiebanden zijn gewijd.

Neuwegamme werd vermoord. Remco Campert. Het verhaal gaat over niets voelen, maar weten dat je iets moet voelen. Ik ben nu hi na 10 jaar ouder dan mijn vader ooit is geworden. Die tijd was kennelijk nodig om ervoor te gaan zitten. Met dit essay wil ik mijn vader geven wat hij mij niet heeft kunnen geven: een beetje liefde. En hij, ik weet nog dat je,

Jan Mulder ging voor zijn verhaal *De redder des vaderlands* en zijn *Andriana* zijn in Duitsland bij Schalkje en vochballende zoon. Youn interviews. Vaders spreken nooit met zinnen, aldus Mulder. Bij de Boekenweek verschijnt een magazine met toelichting op twee van de 200 boeken die verteld worden van de relatie tussen ouders en kinderen. van romans van

Jan Mulder ging voor zijn verhaal *De redder des vaderlands* en zijn *Andriana* zijn in Duitsland bij Schalkje en vochballende zoon. Youn interviews. Vaders spreken nooit met zinnen, aldus Mulder. Bij de Boekenweek verschijnt een magazine met toelichting op twee van de 200 boeken die verteld worden van de relatie tussen ouders en kinderen. van romans van

Jan Mulder ging voor zijn verhaal *De redder des vaderlands* en zijn *Andriana* zijn in Duitsland bij Schalkje en vochballende zoon. Youn interviews. Vaders spreken nooit met zinnen, aldus Mulder. Bij de Boekenweek verschijnt een magazine met toelichting op twee van de 200 boeken die verteld worden van de relatie tussen ouders en kinderen. van romans van

'Ik vind het fantastisch dat ik tonnen belasting betaal!

Jeroen Vullings

INTERVIEW

BEGIN dit jaar vertelde Connie Palmen bij een optreden dat haar moeder tactvol was begonnen over het Boekenweekgeschenk. „Al die belangrijke schrijvers doen dat, kind. Moet jij dat niet eens doen?” Als relativering van haar grote succes kan deze ontwapenende anekdote niet langer meer dienen, want kort geleden is Palmen door de CPNB gevraagd het Boekenweekgeschenk van het jaar 1999 te schrijven. Ze gaf haar moeder gelijk. Inmiddels heeft ze tot haar grote opluchting de kopij ingeleverd bij de opperbeas van die boekpromotende organisatie. Zoveel is duidelijk: voor de opdracht om nog eens een Boekenweekgeschenk te schrijven zal ze direct bedanken. Ze ervoer de klus als knelend.

„Zo'n opdracht strookt niet met het leven dat ik heb gekozen en de vrijheid die ik daarin heb verworven.” Met afgrijzen in de stem vervolgt ze: „Dat iemand mij een deadline geeft, dat iemand de omvang in pagina's dicteert... Het boek gaat een heel rare, kort leven leiden. In vorm en uitvoering valt het al buiten het oeuvre en dan is het nog gratis ook - dat is verschrikkelijk. Het zal nooit meedingen voor literaire prijzen en je kunt niet meer aan de aantallen aflezen of het gewild is, wat het publiek ervan vindt. De enige respons zal van de critici komen, die het ook nog allemaal in één week moeten bespreken. Dan is het voorgoed voorbij.

„Niettemin was ik, toen ik eenmaal begon met *De erfenis*, niet niets anders bezig dan het boek. Het is achteraf prettig om te merken dat ik mij daardoor gemakkelijk over de obstakels heen heb kunnen zetten. Maar wat ik voordien niet heb verzonnen om eronderuit te komen! Ik heb zelfs overwogen mij te laten opnemen. Dan zou in de krant hebben gestaan: Connie Palmen kan wegens langdurige ziekte het Boekenweekgeschenk niet schrijven. Ja, dit heb ik allemaal verteld aan de CPNB-directeur.

„Ik heb nooit fantasieën gehad hoe ik ergens onderuit kon komen, omdat ik nooit onder dwang dingen heb gedaan. Vanaf m'n tweeëntwintigste toen ik het ouderlijk huis verliet om te studeren, ben ik altijd vrij geweest. Natuurlijk niet in de liefde, maar daar hoort vrijheid ook niet.”

Hoe verhoudt roem zich tot vrijheid?

„In *I.M.* zeg ik dat je door een worp te doen naar het publiek, tegelijk een worp doet naar het buitenstaanderschap, naar een leven in de inage van de samenleving.

Het merendeel van de mensen leidt immers géén publiek bestaan en de kleine groep die dat wel doet, bevindt zich daardoor vanzelf wat buiten de maatschappij. Ik denk dat het vooral een twintigste-eeuws fenomeen is. De meeste mensen vinden geen stem om zich hoorbaar te maken voor een veel grotere, anonieme groep. Van oudsher is het zo dat je als je spreekt, een beperkt bereik hebt. Maar de uitvinding van deze eeuw, televisie, bracht daar verandering in: opeens kun je spreken tot miljoenen onbekende mensen. Dan ontstaat de paradox dat hoe meer mensen je bereikt, hoe marginaler jou dat maakt.

„Andy Warhol had het wel degelijk bij het rechte eind toen hij voor iedereen *fifteen minutes of fame* profeteerde. De grootste zakkenwasser kan als hij dat wil op de televisie komen. Is het niet in een programma als *All you need is love* dan wel in *Twee voor twaalf*.

„Die vijftien minuten roem hebben ieders leven veranderd; miljoenen mensen hebben zichzelf pas gezien door de televisie. Het medium televisie dient tegenwoordig om iemand een aanzet te doen. Wat is er in heimelsnaam met de mensheid aan de hand? Misschien is iedereen een beetje bang voor iedereen. Zet iets tussen jou en de ander en je hebt een grotere intimiteit dan bij een gesprek of in bed.

„Je kunt je de vraag stellen sinds wanneer we zo geïnteresseerd zijn geraakt in ons zielenleven. In de vorige eeuwen is nooit zo'n beroep gedaan op het zielenleven als tegenwoordig. Op het moment dat we daardoor geboeid werden, kwamen we er misschien achter dat het prettiger is elkaar een hriefje te schrijven dan te praten - zelfs bij iemand met wie je slaapt. Om het volgende kenbaar te maken: 'Eigenlijk wou ik je zeggen dat ik zoveel van je houd.' Als je dat immers uitsprekt, waan je je in een *B-film*. Om gevoelens te benoemen zijn woorden nodig en daarom is ons zielenleven een woordenleven. Vermoedelijk is dat de reden dat de literatuur nog bestaat.”

Hoe ziet zo'n vrij leven eruit?

„Marginaal zijn is een vorm van vrijheid, maar het heeft ook een tragische kant. Want je hebt voortdurend het verlangen om niet bijzonder te zijn, niet aan de rand te zitten, niet je zo te onderscheiden van anderen.

„Het voordeel van marginaliteit weegt wat mij betreft echter zwaarder: door een verworven vrijheid kun je zeggen wat je wilt. Als je de dag grotendeels doorbrengt met het uitvoeren van taken die iemand je voorschrijft - die per se dan gedaan moeten worden -, onthrekt de tijd vaak om na te denken. Iedereen die hard werkt, kent dat verschijnsel. Maar als je zoals ik dagelijks acht uur kunt nadenken, dan kom je erachter wat je zelf van iets vindt. Het is dan makkelijker an-

dermans meningen van je af te schudden. Ik zonder me bewust acht uur per dag af: geen telefoon, geen andere mensen, in huis blijven - boodschappen doen is me daarbij nog te veel. Die acht uur per dag om na te denken beschouw ik als mijn grootste verworven vrijheid.”

Wat is de weerslag van het succes op je vrijheidsbeleving?

„De grootste verandering is dat er een eind kwam aan de inbeelding. Dat je droom uitgekomen is, maakt je tot een minder ingebeeld wezen. Ik zie regelmatig mensen over straat lopen die zich iemand wanen die ze nog niet zijn. Meestal zijn het jonge mensen die, vol vertrouwen over hun latere beroemdheid, alvast met dat air rondlopen om zich voor te bereiden op het moment dat werkelijk alle ogen op hen gericht zullen zijn. Ze leven dus nog met de verbeelding van hun toekomst. Als je eindelijk geworden bent wat je wilde en als je daarvoor beloond bent door de buitenwereld, geniet je het voordeel dat je gedroomde ik en je werkelijke ik samenvallen. Voor lijdens aan groetheidswaan zijn is dat natuurlijk een zegen. Succes maakt je dus in zekere zin van de weeromstuit heescheiden.”

Over straat lopen lijkt mij met jouw publieke bekendheid geen lolletje.

„Je ontwikkelt een beschermend mechanisme. Iedereen die over straat loopt, beroemd of niet, heeft het Kees de Jongen-syndroom: de fantasie die je gezien wordt. Iemand die beroemd is, hoeft zich niet langer in te beelden dat men denkt: daar loopt een bijzondere jongen. Je weet dat je gezien wordt en je staart wat meer naar de grond en vindt opeens dubbeltes.

„En ja, bij voorkeur loop ik. Ik ben wat hanger geworden op de

‘Aan de term
weduwenboek heb ik
een grondige hekel.
Dat was onverhoeds
van Kristien.’

fiets nadat ik overreden ben door een pizzakoerier. Je grinnikt wel, maar ik was bijna dood geweest. Niet zomaar van mijn fiets gevallen, maar buiten mijn schuld omvergeerd door een pizzabrommercoureur. Schrijf je dat wel goed op? Als in de krant staat: ze is van haar fiets gevallen, denkt iedereen meteen dat ik gedronken had. Op mijn kin gevallen, de wond was een halve centimeter diep, het bloedde heel erg en het is genaaid in het ziekenhuis. De volgende dag was het

Boekenbal en daar kon ik niet naar toe. Want toen ik op mijn kin viel, zat m'n tong tussen m'n tanden, dus kon ik ook niet zomaar praten. En ik houd niet eens van pizza! Pizza is een veredelde boterham, ik vind er niks aan, de aanblik al kan me uitermate verdrietig maken.”

Hoe meet je het succes?

„Je weet dat het genoeg is op de dag dat je je droom waarmaakt. Als ik terugkijk naar de tijd waarin mijn dehuutroman *De wetten* verscheen: de voorpagina van het Cultureel Supplement van *NRC Handelsblad* was gewijd aan mijn boek dat net één dag in de winkel lag. Een diep gevoel van rust beving mij toen.

„Algemener gezegd: in de tweede helft van de twintigste eeuw wordt succes gemeten aan het aantal lezers. Maar het succes van een bestseller is natuurlijk niet gelijk aan *le succès d'estime* van James Joyces *Ulysses*, dat tot het beste boek van de eeuw is uitgeroepen. In vergelijking met vroeger is er dus wel degelijk iets in het literaire klimaat aan het veranderen.”

Dan wijst Palmen op een kleine verhuisdoos vol verwerkte correspondentie naast haar schrijftafel.

„Dat is de oogst van één week. Ik krijg zoveel post dat ik het bijna niet meer aankan. Alleei soorten mensen schrijven me: jongeren, bejaarden, mannen, vrouwen, gekken, criminelen, heiligen - iedereen. *De wetten* leverde nog een bescheiden getal van tweehonderd brieven op, *De vriendschap* vijfhonderd, maar na *I.M.* ontving ik elke dag post. Mijn uitgever stuurt ze allemaal naar me door, dus ik heb alles een dag later in huis. Hoe verschillend hun verhalen ook zijn, de brieven schrijvers hebben één verlangen gemeen: het kenbaar maken van hun dank. Ik lees alle brieven en iedereen krijgt een kaartje retour.

„Boeken signeren is net zoets. Ik doe dat met liefde en bovendien ken ik geen gemakkelijker werk: het kost een halve seconde, een blik en een handtekening. Zelf heb ik eenmaal in m'n leven in zo'n lange rij gestaan toen Hugo Claus signeerde en ik stierf zwaar van de zenuwen. Toen ik uiteindelijk voor hem stond, voelde ik mij beschaamd en mompelde: 'Er hoeft niets bij.' Ik dacht dat die taakverlichting hem dankbaar zou stemmen, maar hij keek niet op of om. Desondanks liep ik op wolkjes de boekwinkel uit. Daar denk ik altijd maar aan als ik dit werk doe.”

Succes wordt natuurlijk ook in geld uitgedrukt.

„Ik ben een *rijke* vrouw. Tot mijn verbazing, want toen ik begon, ging het me niet om geld, er waren geen schrijvers met geld. Elk boek levert me een miljoen gulden op, maar ja, dan gaat daar nog de helft aan belasting vanaf en dat bedrag is de opbrengst van een over de jaren ge-

spreide periode. Met zo'n Boekenweekgeschenk verdien ik nauwelijks iets: een rond bedrag van vijenzeventigduizend gulden. Het gaat blijkbaar om de eer.

„Van twee of drie auteurs vroeger beweerd dat ze van hun werk konden leven. Gerard Re hoorde daarbij, maar die vertrad daarom onmiddellijk naar Frankrijk.

(*Fel:*) „Belastingvlucht vind ik uiterst verwerpelijk. Als je hier geboren bent dan heeft dit land, tegen de tijd dat je twintig bent en zeker voor iemand uit de arbeidersklasse als ik, al zoveel voor je gedaan: v kinderbijsand tot studiebeurs. Iedereen, rijk en arm, heeft meetaald om die sociaal-democratische voorzieningen mogelijk te maken en op het moment dat ik ga verhuizen, kan ik wat terugdoen voor mijn gemeenschap.”

Op licht-provoerende toon st Palmen: „Zoiets moet je simpel zien. Je kunt er wel over gaan linteren dat andere burgers maar een paar duizend gulden hoeven betalen en dat ik tonnen, *tonne* teruggeef aan dit land... *Jaarlijk tonnen*, maar daar gaat het niet om. Het is de aard van de sociaal-democratie dat het zo loopt. Een deel van je inkomsten draag je af en daarmee zorg je voor anderen die daardoor gaans niet uit vrije wil - niet zelf kunnen doen. Ik vind het een fantastisch idee dat ik met de *enorme* hoeveelheid belasting, ik haal: met de *ENORME* belasting die ik betaal, zorg draag voor anderen.”

En dan zijn er nog collega's die zich tegen je stand af gaan zetten. In *Taal zonder mij* schreef Kristien Hemmerrechts benepen 'Het weduwenboek was al geschreven, waarom zou ik het overdoen?', en: 'Ik ben Connie Palmen niet.'

„Dat is inderdaad, laat ik zeggen onverhoeds van Kristien en aan de term 'weduwenboek' heb ik een grondige hekel. Een ongelukkig lelijke, lege, nietszeggende, do mij diep verafschuwde benaming. Het is toch absurd om een roman te gaan benoemen op grond van status van de schrijver. Dat de auteur weduwe is, zegt niets over het gekozen genre en de gevolgde benadering. Bovendien ben ik wel even meer dan een weduwe.

„Maar afgezien daarvan is *Taal zonder mij* een heel goed boek. Het heeft een vorm gezocht; de analyse van die gedichten, om zich te bevoeden voor een teveel aan werkelijkheid. Dat is niet alleen slim b dacht, maar ook een eens heel intelligent gedaan. Kristien doet werkelijk aan close reading van Herman de Conincks poëzie en iedere student Nederlands weet dat een vorm van liefde is.

„Dat is heel iets anders dan ik nlscha's werk deed in *I.M.*. Daar heb ik proberen te begrijpen wat voor soort schrijver hij was, uit v

Annie Palmen. © Klaas Koppe

oor soort persoonlijkheid die be-
deft voortkwam en waarom hij
et zijn gejaagde ziel gedoemd was
t zoiets als journalistiek.

„Overigens raken zulke poleni-
he priekjes mij niet echt. In *Het
verzinwekkende lot van de oude
osoof Socrates* staat al: 'Die Pal-
en waar u het over heeft, daar
n ik niks aan doen.' Die zin is ge-
hreven toen ik nog helemaal niet
blik was. Die distantie zit in m'n
rd.

Maar als ik hevige animositeit
ens mijn persoon en mijn werk
el, ben ik ook niet te beroerd om
o iemand toe te stappen.
eestal zijn drie vragen genoeg om
gemankeerde schrijver in hem
te sporen. Eerst informeer je wat
n cijfers waren bij de schoolop-
ellen. Hoge of lage, dat doet er
et toe. Het verhaal dat dan los-
rst, is tekenend. Vervolgens in-
rmeer je of iemand goede vrien-
n heeft. Als het antwoord ja is,
aag je wat zij dachten dat de per-
on in kwestie zou worden in zijn
ere leven. Als het antwoord nee
stel je aan de orde wat zijn vader
moeder over z'n toekomst dach-
t. Doorgaans wordt dan gezegd
t zijn vader dacht dat hij hem zou
volgen in de zaak. En dan vraag
maar wat wil jij eigenlijk?

Vooraf onder mannen vind je
el *would be*-schrijvers. Ik ken
aar een paar vrouwen in die cate-
rie, maar nogal veel mannen die
naf hun virtueuze puberteit een
paald, al dan niet hun toege-
cht, talent over zich afgeroepen
bben gekregen: je bent *eigenlijk*

een acteur, *eigenlijk* een cabaretier,
eigenlijk een schrijver... Misschien
hadden ze er ooit zelf een droom
over, maar het talent was er ge-
woon nog niet. Vrijwel altijd be-
gint het met rapporten op de lage-
re school, daarna een hooggestemd
vriendenclubje. Jammer, soms.

„Ik heb per boek geen ideale,
maar wel een geliefde lezer in mijn
hoofd. De kritieken zijn wat dat be-
treft dikwijls teleurstellend. Nooit
heh ik bijvoorbeeld in een recensie
van *De wetten* gelezen dat het boek
onder meer ook gaat over het be-
gin van de geschiedenis van het in-
terpreteren van de ander. Hoe le-
zen of duiden wij iemand anders?
Daarom opent het verhaal met de
oudste interpretatiewijze: de astro-
logie. Aan kijken naar iemand ligt
ook een geschiedenis ten grond-
slag.”

Je houdt dus alles bij wat er over
je geschreven wordt.

„Ik wil het allemaal lezen. Dat
hangt in eerste instantie samen met
m'n liefde en interesse voor de me-
dia en voor de twintigste eeuw,
maar ook wil ik zien wat de ideeën
van de officiële criticasters van de
literatuur zijn. Hoe moet de litera-
tuur volgens hen zijn? Welke kant
gaan we op? Borrelt er iets intelli-
gents uit die stukken op?

„Ik vind dat een literair werk
moet morrelen aan de definities
van literatuur, van het genre. Een
groot deel van de Nederlandse li-
teratuur, helaas, bestaat uit keuvel-
boeken. Ik ben geen experimenteel
auteur, in maar iedere minieme ver-

andering is goed: zo laat ik in dat
hoerige boek *De wetten* de Faustfi-
guur door een vrouw uitbeelden.

„Ach, dat autobiografie-debat of
die poging ertoe... In *I.M.* schreef
ik dat het verzinzel niet het ken-
merk van de roman is. Literatuur is
allang niet meer het gebied van de
fantasie. Verhalen die het daarvan
moeten hebben, zoals die van Bel-
campo of Hubert Lampo, zijn pas-
sé.

„De geschiedenis heeft uitgewe-
zen dat wanneer er weer eens spra-

‘I.M. is mijn meest
verachte kind en mijn
grootste provocatie:
blasfemie in de tempel
van de literatuur.’

ke is van een opleving van autobio-
grafisch schrijven, dat altijd te ma-
ken heeft met een crisis die de *wer-
kelijkheid* ondergaat - ik bedoel: de
representatie van de werkelijkheid.
Hoe wij de werkelijkheid de laat-
ste twintig jaar voorgeschoteld
hebben gekregen, is zó aan veran-
dering onderhevig geweest dat de
literatuur daar wel op moet reage-
ren. Een manier is de autobiogra-
fie, al is die term ondeugdelijk: al-
le literatuur is tenslotte autobio-
grafisch. Iemand als Frans Kellen-

donk hing nog een negentiende-
euwse literaturopvatting aan:
ironische haakjes zetten om wat hij
bracht, zodat het de lezers van zijn
werk duidelijk zou zijn dat hij een
literair geconstrueerd boek
schreef. Zo nadrukkelijk hoef je
mensen niet te wijzen op het lite-
raire karakter. Ik vind niets verve-
lender dan sprookjes, fahels, per-
sonificaties en allegorieën - het in-
dividu tot groep gemaakt.

„Alles wordt tegenwoordig ge-
presenteerd als superwerkelijk-
heid, bijvoorbeeld de ondervraging
van Clinton. Literatuur was het ge-
bied van de fictie en dat terrein is
door de televisie geannexeerd. De
grens tussen fictie en werkelijk-
heid, tussen authentiek en ge-
speeld, vloeit zo in elkaar over dat
de media - het televisiejournaal, de
kranten - niet meer onze bewakers
van de werkelijkheid zijn. Er moet
daarom weer een of ander anti-
dotum opduiken.

„Sinds een bepaald moment in
mijn leven zie ik het nut niet meer
in van geheimen, van verbeelding.
I.M. is mijn meest verachte kind en
mijn grootste provocatie: grotere
blasfemie in de tempel van de lite-
ratuur was door het onderwerp al
niet denkbaar en dan leg ik ook nog
eens grote minachting aan de dag
voor de wereld van de verbeelding!
Ik ben altijd al omringd door ver-
beelding. Niks ergers dan verbee-
ding. Alles wat zich als werkelijk-
heid presenteert, is de fantasie van
een regisseur, een mediabrengertje
- er wordt in deze wereld alleen
maar verbeelding geprikkeld. De

gruwelijkste werkelijkheid wordt
ervaren als verbeelding.

„De enige kunstvorm die zelfre-
flexief is en die het verschil tussen
werkelijkheid en fictie kan aan-
kaarten, is de literatuur. Ik verdedig
niet zozeer de autobiografie,
maar het terrein van het zelfonder-
zoek. Ik verdedig iets wat alleen de
literatuur kan: het terrein van re-
flectie - het denken -, waarbij je een
vorm vindt die alleen in de ge-
schreven taal te vinden is.

„Door de volstrekte vervloeiing
van fictie en werkelijkheid in an-
dere media dan de literatuur gaat
de literatuur zich sterker maken op
dit gebied. Zij heeft als enige het
enzzame gebied van het denken on-
der haar hoede. Beckett deed dat
al op een apodictische manier: op
een heel virtueuze, vergevorderd
uitgeanalyseerde vorm deed Har-
old Brodkey het. Joyce deed het
door in de taal en iemands hoofd
rond te woelen. De verschrikkelij-
ke eenzaamheid van een indivi-
duële intelligentie: Musil. De ver-
schrikkelijke eenzaamheid van de
zogenaamd gevoelige ziel: Proust.
Het effect van de domheid: Flau-
bert. Zij zijn de ware *mindfuckers*,
de schrijvers die ertoe doen, soms.”

Jos Collignon

C A M U

Het Warenhuismoment

VOOR de boekenweek schreef ik de helft van het boekenweek-essay. In dat boekje staat in het colofon dat wij de schrijver zijn van de roman *Het Hema-restaurant*.

Nooit van gehoord.

Het aardige van zo'n vergissing is wel dat je aan het boek begint.

Ik was net lekker bezig toen ik op een mediacongres in Noordwijkerhout de directeur van V&D over het 'warenhuismoment' hoorde spreken.

De volgende dag wilde het niet vlotten met het Hema-restaurant. Het warenhuismoment had bezit genomen van mijn enthousiasme. Poëzie. *Het warenhuismoment* is dé titel voor een dichtbundel van een opkomende dichter. (Als er Uw warenhuismoment had gestaan, zou het van Ikea geweest zijn.)

't Is alleen jammer dat je niet weet wat het is, het warenhuismoment. Alles en niets kon ik me erbij voorstellen. Allerlei typen momenten flitsten door mijn gedachten. Niet een kwam in de

buurt van het warenhuismoment.

Om ons met het warenhuismoment vertrouwd te maken, legde de spreker uit hoe 'plezier' ontstaat. Wederom droomde ik weg. Ik hoorde niet meer wat de directeur erover te melden had, ik zat helemaal vol plezier. Toen zei hij opeens: 'De stemming wordt thuis bepaald.'

De wereld is verdeeld in satisfiers en dissatisfiers. Maar hij was alweer verder, bij de opwaartse mobielen. Dat is een soort mens, een consument tussen de twintig en dertig, iemand met zin in en veel kans op een carrière. Zeer kooplustig type. Je hebt ook boodschappers, kosmopolieten en post-materialisten, de zogenoemde convenience-georiënteerden. Er zijn fun-shoppers en run-shoppers.

Het Warenhuismoment wordt toch een roman. Dikker dan *Het Hema-restaurant*. En om de trilogie te voltooien, schrijven we *Opwaarts Mobiel Voorwaarts* er nog even bij.

Jan Mulder

Connie Palmen: *De erfenis*. CPNB. 96 blz. Tijdens de Boekenweek aangeboden door uw boekverkoper bij besteding van f 19,50

Arnold Heumakers

Afgelopen herfst kwam Rob Grootendorst, hoogleraar taalbeheersing aan de Universiteit van Amsterdam, in zijn oratie *Crisis in de kritiek* met een pleidooi voor meer literair debat. Ten onrechte, vond hij, houden de meeste schrijvers zich aan de ongeschreven wet dat het geen pas geeft om te reageren op een recensie; schrijvers moeten hun kritiek juist wel van repliek dienen. Slechts één keer had hij het meege maakt dat een schrijfster tijdens een receptie op een criticus was afgestapt om hem over zijn recensie te onderhouden. In een noot vernemen we wie deze doortastende schrijfster is geweest: Connie Palmen (de criticus in kwestie was Hans Goedkoop, die in deze krant zijn reserves had uitgesproken over Palmens roman *I.M.*).

In *De erfenis*, het Boekenweekgeschenk van dit jaar, blijkt Connie Palmen Grootendorst's pleidooi – voor zover dat nog nodig was tenminste – ter harte te hebben genomen. Het gaat weliswaar niet om een direct weerwoord; *De erfenis* is een verhaal, waarin Palmen bewijst dat zij, anders dan zij zichzelf in *I.M.* laat beweren, toch wel over enige 'fantasie' beschikt. Maar indirect, via de gesprekken van haar personages, komt het nodige aan bod dat Palmen kennelijk in de kritiek op haar werk heeft gestoord.

Het verhaal zelf heeft niet zoveel om het lijf. Een oudere schrijfster, Lotte Linden geheten, lijdt aan een ongeneeslijke spierziekte en anticiperend op de progressie van haar kwaal neemt zij een jonge neerlandicus in dienst, die haar moet assisteren bij het schrijven van haar laatste grote roman. Over de mensen in haar leven aan wie zij iets te danken heeft, moet het onder meer gaan, een verwijzing naar het thema van de Boekenweek, want Lotte blijkt veel aan haar familie te danken te hebben. De neerlandicus, de dertig-jarige Max Petzler, krijgt het beheer over haar op zolder opgeborgen aantekeningen, die zij aanduidt als het 'erfelijk materiaal'. Het is zijn taak ervoor te zorgen, dat 'haar herinneringen voor haar toegankelijk bleven'.

Er is nogal wat in het verhaal dat aan *I.M.* herinnert. Alleen zijn de rollen ditmaal omgekeerd. Niet de man sterft op het eind, maar de vrouw, al blijft de analogie incompleet, aangezien er onk sprake is van een reeds gestorven geliefte die Lotte met zijn initialen 'T.T.' pleegt te noemen. Verder heeft Lotte's biografie het een en ander gemeen met die van Palmen zelf, getuige de bijna pathologische affectie voor haar broers en de inhoud van haar roman *Geheel de wwe*, die een 'gefingerde autobiografie van een fan' bevat – opnieuw een omkering van *I.M.*, want daarin nemen de 'sterren' zelf het woord.

Verwijt

Het is naar aanleiding van *Geheel de wwe* dat de kritiek ter sprake komt. Lotte's roman is in de pers 'gemengd' ontvangen, zo lezen we. Max reageert verontwaardigd op alle negatieve opmerkingen in de recensies, maar Lotte bewaart haar koelbloedigheid. De op en aanmerkingen wekken vooral haar lachlust. 'Interessant', zegt zij, 'dit is leuk om over na te denken.' Wanneer een vriend van haar gestorven man op bezoek komt, een zekere Axel Landauer die net als 'T.T.' misdaadromans heeft geschreven, klinkt haar reactie echter minder lachziek.

Axel bekent dat slechte recensies hem dagenlang van streek maken en dat hij de betreffende criticus lieft aan moettes zou snijden. In een recensie is hij uitgemakkt voor een 'narcistische, ijdele, opgeblazen bourgeois', en nu barst ook Lotte los, met een hevigheid die zich niet alleen door de vriendschap met Axel laat verklaren. Blijkbaar is hier een verwijt in het geding dat haar evengoed raakt, al blijft onuitgelegd waarom dat zou zijn.

Lotte kan het woord 'narcisme' niet meer horen; het is, zoals zij zegt, 'volkomen uit zijn voegen geslagen door een stelletje pseudo-psychologen die

Connie Palmen Foto Freddy Rikken

Boekenweekgeschenk van Connie Palmen

Liever geen kritiek

nog nooit een letter van Freud lezen, maar die wel allemaal half en half dat boek van Christopher Lasch achter hun kiezen hebben en deze aartsconservatief nabauwen als het hun zo uitkomt'. Hoezeer het 'narcisme' haar dwars zit, blijkt als zij er later op terugkomt. 'Zodra het word opduikt ligt achter dat woord een beschuldiging verborgen en de klakkeloze stupiditeit van degenen die dat oordeel vellen maakt me razend', zegt Lotte tegen Max. Boven het hoek van Lasch geeft zij de voorkeur aan *The fall of public man* van Richard Sennett, waarin het ontstaan van de narcistische persoonlijkheid wordt gerelateerd aan 'het weggevaagde onderscheid tussen de publieke en de private wereld'.

Nu zijn we waar we wezen moeten, want dit is bij uitstek het thema van Palmens eigen werk, in het bijzonder dat van *I.M.* Het hoeft daarom niet te verbazen dat Lotte, op dreef geraakt, in één haal ook tegen 'het domme fulmineren tegen de zogenaamde autobiografische literatuur' te keer gaat. 'De hele godvergeten wereldliteratuur is autobiografisch, dus dat zegt niets', briest Lotte. Maar de voorbeelden die zij noemt, van Beckett tot Joyce en van Duras tot Dostojevski, ondersteunen haar stelling nauwelijks. Dat alle literatuur een autobiografische kern heeft, zal niemand ontkennen. Het 'domme fulmineren' van de critici slaat op een literatuur die alléén maar autobiografisch is, die zich beperkt tot het levensverhaal van de schrijver, zonder dat de verbeelding wordt aangewend om ook eens iets anders te verzinnen.

Het verweer van Palmen komt erop neer, dat in de moderne mediawereld fictie en werkelijkheid amper uit elkaar zijn te houden. Dus wat heeft het dan nog voor zin je druk te maken om zoets als autobiografische literatuur – achter elk leven schuilende oude verba-

len, kortom fictie, waarvan hoogstens de status is veranderd. Vroeger klampte men zich nog vast aan het 'geheim', maar dat heeft in het publieke landschap van de media alle aantrekkelijkheid verloren. Geheimen zijn er tegenwoordig om geopenbaard te worden: ook in de literatuur, die daarom alleen maar autobiografisch kán zijn.

Media en literatuur worden hier nagenoeg op één lijn gesteld, en dat is geen toeval voor wie het eerdere werk van Palmen kent. Haar schrijverschap heeft zich van meet af aan gesitueerd in de media-wereld. Schrijven heeft voor haar per definitie met roem en publiciteit te maken. Vandaar de fascinatie voor het stardom in Amerika, die zo duidelijk tot uiting komt in *I.M.*: het tragische liefdesverhaal van twee Nederlandse 'sterren', dat aan het feit dat het om sterren gaat een meerwaarde voor zichzelf afdwingt.

Theater

De tragiek van deze roman zit niet alleen in de plotselinge dood van Ischa Meijer en het verdriet van Connie Palmen, zij zit ook in het publieke karakter van hun liefde, in het 'theater' dat hen apart zet van de rest van de mensheid. In *De erfenis* wordt iets dergelijks over het schrijven in het algemeen gezegd. Iedereen is 'verlaten', meent Lotte, 'maar de schrijvers schrijven erover en heffen daardoor soms heel even de verlatenheid van de anderen op, maar daarvoor betalen zij met afzondering en een, bij tijd en wijle, grotere verlatenheid dan degenen aan wie zij zich mededelen'.

'It's lonely at the top', zong Randy Newman al. Bij Connie Palmen krijgt deze tragiek nog een extra dimensie, wanneer zij haar Lotte de psycholoog Maslow laat aanhalen, die in de hiërarchie der verlangens het 'verlangen naar een publieke status' bovenaan

zou hebben geplaatst. Het hoogste verlangen gaat gepaard met de hoogste tragiek. Dat hebben die domme critici met hun gebazel over 'narcisme', 'ijdelheid' en 'autobiografische literatuur' allemaal niet begrepen. Palmen gaat nog net niet zo ver om hun een heimelijke jaloezie te verwijten op het succes van de schrijvers die zij bekritisieren.

Wat de juiste houding is tegenover zulke tragische publieke schrijvers, dat suggereert intussen *De erfenis*. Want Max, de loyale secretaris of geheimschrijver van Lotte, heeft als enige ambitie een 'lezer' te zijn. In dit personage tekent Palmen het portret van de ideale lezer, die zich op één uitzondering na geen enkele kritische opmerking veroorlooft.

De uitzondering is veelzeggend: hij verwijt haar op zeker moment dat zij haar eigen ideeën pinstuum aan 'T.T.' heeft toegedicht. Lotte reageert geërgerd. Waarom? Omdat Max zo te kennen geeft niet 'T.T.' te zijn; die had immers aan een half woord genoeg en zou de plank nooit zo 'volkomen mis' hebben geslagen. Ziedaar het verschil tussen Max en 'T.T.'. Max blijft een lezer, en lezers moeten hun plaats kennen, zelfs een lezer als hij, die zijn kunde zo goed beheerst dat hij tenslotte in staat is het gezicht van Lotte te lezen als een boek.

Tegen die tijd is hij ook met haar naar bed geweest, gedreven door een liefde die net als Lotte's ziekte enkel nog 'vooruit' kan. En liefde is 'kennis', meent Lotte, net als Connie Palmen in *I.M.* Ik weet niet of Rob Grootendorst dat in gedachten heeft gehad toen hij zijn pleidooi hield voor meer literair debat. Maar uit dit curieuze Boekenweekgeschenk kun je moeilijk iets anders opmaken dan dat schrijvers aan kritiek geen behefte hebben: door hun lezers willen ze uitsluitend worden bemind.

Ereplaats voor lezer

PRACHTIG BOEKENWEEKGESCHENK VAN PALMEN

De lezer krijgt in de novelle *De erfenis*, die Connie Palmen als geschenk voor de boekenweek 1999 heeft geschreven, een ereplaats. Maar dat niet alleen.

De lezer krijgt ook betekenis, krijgt de waarde die hem toekomt, is in denken en handelen de gelijke van de schrijver, even autonoom en eigenzinnig. De roman, het verhaal, kan niet zonder zijn lezer, want het zijn samen slotte de lezers die als getuigen de grote erfena-

men van de literatuur hebben onderscheiden, geboekstaafd en voor vergetelheid hebben behoed. De lezer die *De wetten* kent, *De vriendschap* en *L.M.* is inmiddels vertrouwd geraakt met de aard en het karakter van de boeken, die – in een min of meer permanent discours tussen de schrijfter en haar lezers – grote thema's in herkenbare contouren proberen te vatten. Connie Palmen heeft er veel voor over om iets van de wereld, de werkelijkheid, de zin van bestaan te kunnen begrijpen en beoordelen, bijvoorbeeld, zoals in haar debuut *De wetten*.

Of – zoals in *De vriendschap* – de list van afhankelijkheid van alles en iedereen signaleren en ter discussie stellen. Of – zoals in *L.M.* – leven en dood van een geleefde die in de dagelijkse werkelijkheid een publieke figuur is, via de *verbeelding* terugvoeren in het privé-domein van de roman om hem daar een eigen plaats te geven.

Dat haar romans aansaan, is bekend: rond de zeshonderd duizend exemplaren zijn er reeds van verkocht.

Het boekenweekgeschenk *De erfenis* is wat dat betreft beslist geen tertzijde. Connie Palmen vindt binnen de kleine omvang van nog geen honderd bladzijden ruimte genoeg voor een nieuw *in memoriam*, over de laatste jaren van de schrijfter Lotte Inden.

Deze schrijfter lijdt aan een ongeneeslijke ziekte die haar lichaam langzaam maar zeker zal verlammen, en wil de tijd die haar rest optimaal gebruiken voor het uitwerken van de thema's die nu leven leiden tot het schrijven van haar laatste grote roman.

Om de dagen optimaal te kunnen benutten en het 'erfelijk materiaal' dat ze voor de roman verzameld heeft zo goed mogelijk te gebruiken, neemt ze Max Petzler in dienst, van beroep lezer. Permanent, voor dag en nacht, met kost en inwoning.

Max Petzler wordt niet alleen de archivaris van haar erfenis, die ligt opgeslagen in honderden boeken en evenzoveel persoonlijke notities op de zolder van haar huis. Max Petzler wordt haar alter ego: in de mooie dubbelrol van lezer en geleefde, van reis-

genoot en secretaris, van trouweling en verzorger.

Hij is als lezer voor een paar jaar medebewoner in dat kroon domein van schrijvers, dat zich uitstrekt tussen werkelijkheid en literatuur.

Lotte Inden geeft Max Petzler toegang tot dat gebied, maakt hem deelgenoot van haar eigen geheugen, dat niet alleen in haar hoofd maar in de tastbare bibliotheek ligt opgeslagen.

Ze vertrouwt hem en legt haar lot in zijn handen. Volledig: van de dagelijkse zorg tot en met de uiteindelijk voltooide van haar laatste roman.

Ze legt alles aan hem voor, toetst haar visies en meningen, inzichten en twijfels aan die van Max. Zo ontwikkelt zich niet alleen uiteindelijk een liefdesrelatie, maar ook een evenwaardig en gedenkwaardig duel tussen twee soevereine geesten.

Dat vaak flitsende en gestige duel gaat over ontroering en originaliteit, over familie ook en zelfdestructie, over denken **L I T E R A T U U R** en begrijpen, over echt **JAN PAUL BRESSER** en kunst en *grosso modo* over het proces van schrijven zelf en de schatplichtigheid aan de literatuur van de twintigste eeuw.

Het gaat in *De erfenis* dichterbij en van dag tot dag ook om hulpvaardigheid en hulpeloosheid, om aftakeling en pijn naast troost en zorg. Uiteindelijk verkleint zich de toekomst van Lotte tot de toekomst van een dag, en dan is het bijna vanzelfsprekend dat Max, de lezer, het boek van Lotte, de schrijfter, na haar dood zal voltooiën.

Connie Palmen schrijft – dat is bekend – niet tegen de lezer in. Ze zoekt in al haar verhalen naar een verstaanbaarheid die dicht op de huid van de tijd zit. Het gaat haar om helderheid en om inzicht en ze mijdt – net als Lotte Inden – de ballast aan metafoeren en bijvoeglijke naamwoorden. En dat komt over, ook in *De erfenis*. Dat slaat aan.

De oplage van haar boekenweekgeschenk is een naoorlogs record van 745 duizend exemplaren.

Zo komt Max Petzler komende weken bij een leger van lezers over de vloer. Hij kan ze dan aan de hand van Lotte Inden iets vertellen over dat domein tussen schijn en wezen, waar schrijvers de bronnen voor hun verhalen vinden.

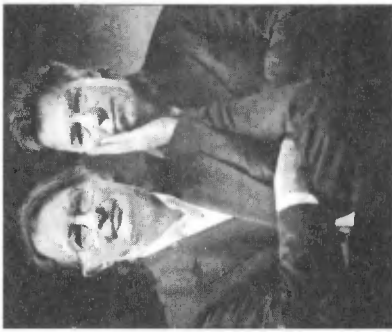
Connie Palmen: *De erfenis*. Prometheus/CPN.

Geschenk bij aankoop van ten minste €19,50 tijdens de Boekenweek 1999 (Van 10 tot en met 20 maart)

Familie-album indrukwekkend document voor boekenweek

door INGRID HOOGERVORST

De komende Boekenweek, die woensdag begint en tot 20 maart duurt, heeft als thema 'Familie-album. Ouders en kinderen in de literatuur'. Het boekenweek-essay eveneens getiteld 'Familie-album' werd geschreven door twee columnisten.

■ Jan Mulder (r.), Remco Campert, Familie-album. f.4,95 tijdens boekenweek verkrijgbaar zolang de voorraad strekt.

FOTO: CHRIS STEFFENS

Beiden zijn het pas op latere leeftijd geworden. Jan Mulder was vroeger voetballer en heeft een zoon die ook voetballer is, Remco Campert is, schrijver en de zoon van een dichter. Jan is de vader van Yoeri Mulder, Nederlands elftalspeler en (geblesseerde) Torschützer bij de Bundesligaclub Schalke 04. Remco is de zoon van de in concentratiekamp Neuengamme omgekomen dichter Jan Campert, beroemd door het gedicht 'De Achtien Dooden'. Het verschiel is te merken.

In eerste instantie vallen in 'Familie-album' vooral die verschillen op. Jan Mulder lijkt in zijn soms larmoyante, vaak saai, op enkele plaatsen ontroerende bijdrage 'De redder des vaderlands en een Andorra' moeite te hebben met de lengte van zijn stuk, dat in brokken dialoog en kleine overdenkingen uiteenvalt. Een boekenweek-essay is het bepaald niet, meer een verzaameling persoonlijke indrukken en particuliere herinneringen, die voor de lezer niet overal even eenvoudig zijn in te voeren. Vooral Mulders schaamteloze semimanteliteit staat soms tegen.

Remco Campert's 'Over mijn vader' heeft even weinig van een essay. Het is het melancholieke, soms bittere, ver-

ren angstvallig klein probeert te houden (telefoon, eideloze wedstrijdbezoeke). 'Ik omhels je innig. Ik bewonder je en hou van je. P.S. Begin je met mamma niet over dat meisje in Zwolle?'

Twee mannen over vader en zoon die, wellicht onwillkeurig, in alle tegenstellingen elkaar verhaalt aanvullen. Hoeveel beter zijn de korte-baancolumns van Jan Mulder dan wat hij hier schrijft in Familie-album. Hoeveel indrukwekkender is het overige literaire werk van Campert. Toch gebeurt er (precies waar het verschil betreft): iets in dit boekenweekessay.

Het ene stuk doet over het andere nadenken, en andersom. Mulder schrijft: 'Pappa mijn leven? 'Campert eindigt met: 'Misschien heeft hij me meer gegeven dan ik weet, denk ik nu. Want, wat weet ik?'. Beide stukken samen doen de lezer nog meer nadenken. Dat maakt Familie-album tot een indrukwekkend boekenweekdocument.

Bij Mulder zien we de vader die de afstand met zijn kinde-

Boekenweek

Een dag voor het boekenbal kom ik op de hoek de befaamde dichter uit de stad Groningen tegen. Hij loopt gearmd met de schrijfster uit Rome. Ze houden zich schuil onder een iets te kleine paraplu. Uit de hemel druppelt kille mutregen. We begroeten elkaar. Als we na een hartelijk gesprek weer afscheid nemen, zeggen we: „Tot morgen.” Achter ons doemt een stem op: „Jullie gaan toch niet naar het hnekenbal!” De stem is van een redacteur van het literaire tijdschrift Raster. Hij is onkschrijver. „Ja”, zeggen wij. „We gaan wel naar het boekenbal.” De redacteur schudt vermoeid zijn hoofd. In de kringen van het literaire tijdschrift Raster wordt niet veel gedaan. Het is ook aan het tijdschrift te merken. De dichter uit Groningen noemt als een van de belangrijkste redenen voor zijn aanwezigheid op het bal: „Ik sterf daar altijd bijna.” Ik zeg: „En dat heeft toch troostende poëzie opgeleverd.” Op de dag van het boekenbal sta ik mijn nette overhemd te strijken. De telefoon gaat. Het is mijn enthousiaste collega C. met wie ik de volgende dag in

Wolvega moet voorlezen. Uit eigen werk. „Je bent toch niet vergeten dat we morgen naar Wolvega moeten?”, vraagt ze. „Nee”, zeg ik. Hoe zou ik dat kunnen vergeten? Nng nonit ben ik in Wolvega geweest. „Ik heb een auto geregeld”, vervolgt ze. „En we worden gefilmd. Vind je dat erg?” Dat vind ik niet erg. Het is even stil. Dan zegt ze en ik weet niet waarom: „Weet je, ik heb altijd van alles spijt.” En meteen kruipt die zin in alle gedachten die ik op dat moment heb: ik heb altijd van alles spijt. Dan is er eindelijk het boekenbal! Bij de ingang word ik aangehouden door een verslaggever van NOVA. Vroeger was hij van de radio. Daar ken ik hem van. Ik voel ook een heftige camera. „Wat is uw meest indringende jeugdherinnering?”, vraagt hij. Ik kijk hem aan en denk terug aan mijn jeugd. Mijn meest indringende herinnering? Ja, ik heb er wel een paar, maar ik heb geen zin die hier voor de camera in de etalage te zetten. Bovendien schrijf ik er wel eens over, later. Ik moet snel iets verzinnen, maar er schiet

me niets, helemaal niets te binnen. Kom op Verbogt, schreeuwt het in me, een anekdote! Iets grappigs! Een lekker verhaal-tje! Dat is goed voor je! Word je vaker gevraagd om op de televisie je zegje te doen! Druzend deuren gaan open! Verknop van boeken stijgt! Graag had ik wat bedenktijd. Maar dat mag natuurlijk niet. Mijn beurt is voorbij. Humeurig begin ik aan het bal. Gemiste kans. Deuk in carrière. Ik heb altijd van alles spijt. De volgende dag ga ik naar de uitgeverij. Ik weet niet of ik mij op het hnekenbal misdragen heb. Daarover wil ik mijn uitgever even raadplegen. Die heeft verstand van dit soort kwesties. „Zo”, zegt hij gebroken, als ik tegenover hem zit. Dan gaat de telefoon. Hij neemt op en ik zie dat er ineens angst in zijn ogen trekt. Hij legt zijn hand op het spreekgedeelte en fluistert haastig: „Hoe heet ik ook alweer?” Ik zeg hoe hij heet, hij haalt zijn hand weg en noemt zijn naam, opgelucht. Ja, het is de eerste dag van de boekenweek. Ik ben ontzettend klaar voor Wolvega.

Mirza

TEKENING HEWK VISCH

Het boekenbal

De vorige keren ging ik niet, deze keer wel. Een nieuwe fase? Een beetje geworteld? Geïntegreerd?

Er stond een cameraploeg voor de deur.

'Hoe voelt u zich, meneer Abdollah?' En er klonk in door 'wat doet u hier?'

Terecht liet niemand me me daar thuis voelen. Even in een hoekje staan, even een pose nemen voor een fotograaf. En wat nu? Ik zag Remco Campert tussen de menigte, goddank, een doel. 'Gefeliciteerd!'

Jan Mulder passeerde rokend: 'Haai jonge!'

Wat doet men eigenlijk op een bal? Hoe moest ik dit tot twaalf uur, tot drie uur 's nachts volhouden?

Dag Kader! Michaël Zeeman. Meteen dacht ik: hij gaat met zijn hele gewicht op mijn nieuwe boek zitten.

Abdelkader Benali had een dikke wollen toga aan en zweette. 'Waar is jouw vriendin?' O, hij had een nieuwe, een buitenlandse. Op de trap zag ik Hafid Bouazza, maar hij verdween. Ik wilde eigenlijk vragen hoe zijn zoon ook alweer heette. Maar hij ontsnapte.

Boven was het warm, je moest hoesten van de rook, en men danste daar in de zaal. Dansten er ook schrijvers? Schrijfsters? Roken, god, waarom rookte men zoveel

achter elkaar? Ik zag Connie Palmen komen, in een groene, nee blauwe galajurk. Wat nou? Hans van Mierlo had zijn handpalmen op haar schouders gelegd en haar naar voren geduwd. Paard en wagen. Hij was de wagen.

Even later bewonderde ik een echte Indische dame. Hoge haken, zwarte jurk, blote armen, Marion Bloem: 'Kader, geef me je telefoonnummer, ik wil...'

Hier, alsjeblieft, maar ze had geen tas, ook geen zak in haar jurk, ze wilde het papierje in haar schoen stoppen. Doe dat maar niet. Geef mij jouw nummer maar, dan bel ik je wel. Ineens viel mijn blik op een man die een pijp rookte. Meteen draaide hij zijn gezicht om. Ik liep verder, kwam Manon Uphoff tegen. Ik vroeg haar: 'Zeg, hoe kun je in dit land met een vluchteling, een asielzoeker samenwonen?'

'Jaaa, hoe kan ik dat?'

Nog een rondje maken, nog een keer de rechtertrap naar boven gaan en aan de andere kant weer naar beneden komen. Nog twee keer de linkertrap naar boven en weer naar beneden. Tegen elf uur haalde ik mijn jas van de garderobe en ging ik er vandoor. In Amsterdam kon ik mijn weg naar de autobaan niet vinden. Ik verdwaalde. Ergens zag ik een rood spandoek boven een flat hangen:

Hongerstaking. 38e dag. De vrouwen van de witte illegalen.

Ik reed verder, maar nee, ik kon niet, ik keerde om, parkeerde, en ging naar binnen.

'Hij is van *de Volkskrant*', hoorde ik. 'Hij komt een verslag maken.'

'Nee hoor, geen verslag, ik, ik reed...'

Een man begeleidde me naar een kamer waar vijftien jonge Turkse vrouwen op de grond onder de dekens lagen.

'Hij komt van *de Volkskrant*.'

'Nee hoor...'

De vrouwen gingen zitten. En toen? Ik haalde een pen en een papier uit mijn zak.

'Alsjeblieft... iedereen met zijn eigen handschrift... als u wilt... uw naam, leeftijd en... en de kilo's die u kwijt bent geraakt.'

De pen ging rond, ook het papier. De namen: J. Sevilay (24), 2. Elif (33), 3. Sengul(37), 4. Gunay (34), 5. Yeter (26), 6. Zehra (25), 7. Dondu (32), 8. Esra (24), 9. Husne (36), 10. Hatice (42), 11. Meral (30), 12. Sultan (29), 13. Kiraz (30), 14. Zeynep (31), 15. Aysa (30).

De verloren gewichten: 12 kilo, 8 kilo, 5 kilo, 7 kilo, 9 kilo, 11 kilo, 9 kilo, 4 kilo, 7 kilo, 8 kilo, 10 kilo, 5 kilo, 8 kilo, 9 kilo, 7 kilo.

Toen reed ik naar huis.

Kader Abdollah

◆ Conny Palmen en haar naasten poseren op het boekenbal voor een familieportret. (Foto GPD)

Door FRANÇOISE LEDEBOER

AMSTERDAM — Het 22-kop-pige Huisvrouwenorkest Gelre begeleidde gisteravond met ouderwetse schortjes omgeknoopt de aankomst van de gasten op het boekenbal. Zodat ook Connie Palmen en haar geliefde Hans van Mierlo werden verwelkomd door de gelijke gillze hoofden die met rode kooitjes op theezeef en ragebol de sterren van de hemel speelden. Net als de andere eregasten Remco Campert en Jan Mulder namen ze de dichte drom fotografen en cameramensen als heuse filmsterren professioneel op de koop toe.

De opening van het jaarlijkse boekenbal in de Amsterdamse Stadsschouwburg was als altijd een gebeurtenis die grote publieke belangstelling trok. De nieuwsgierigen buiten op straat moesten genoegen nemen met een glimpje van Palmens fraaie korenblauwe robe en Van Mierlo's gebruide gelaat, maar wie een kaartje had bemachtigd kreeg tot in de kleine uurtjes gelegenheid ook zo'n zestig andere auteurs van nabij te aanschouwen. Volgens boekenbal-coördinator Paulien Loerts werd de organiserende Stichting CNPB dit jaar tevoren zelfs 'buiten proportie' platgebeld door teleurgestelde mensen die dolgraag alsnog een kaartje wilden. Wie en wat hebben ze gemist? Naast liedjes uit het familiealbum van Adèle Bloemendaal, muziek van de Coda Show-

Huisvrouwenorkest verwelkomt op boekenbal Palmen en Van Mierlo

◆ Verkikerd kijkt Conny Palmen op het boekenbal naar haar nieuwe partner, Hans van Mierlo. (Foto GPD)

band, lekkere disco en ander vertier, een uitputtingsslag. De gangen en zalen van de Stadsschouwburg waren vooral tijdens de eerste uren van het bal zo tjokvol dat het veel energie kostte door de massa van 600 genodigden met partners heen te wurmen. Van Mierlo en zijn oude vriend Harry Mulisch waren dan ook toen ze een lege rood pluchen bank ontwaarden waarop ze even rustig konden bijpraten. Onder de drommen vertegenwoordigers van het boekenvak bevonden zich 'serieuze' auteurs als Bernlef, Anna Enquist, Cees Fasseur, A.F.Th. van

der Heijden, Nicolaas Matsier, Nico ter Linden, Margriet de Moor, Nelleke Noordervliet, Helga Ruebsamen, Rosita Steenbeek en Joost Zwagerman. Van de 'lichtere' genres waren onder anderen Yvonne Kroonenberg en Youp van 't Hek present, van de debutanten Clark Accord, Elle Eggels en Moses Isegawa. Manon Uphoff, Yvonne Kroonenberg en Lulu Wang hadden opvallend hun best gedaan op hun jurken, maar ook Tweede Kamervoorzitter Jeltje van Nieuwenhoven verdiende over haar jurk een pluim. Het openingsprogramma werd

verzorgd door Joop Visser. Na zijn eerste optreden op het boekenbal in 1994 bleek dat opnieuw een schot in de roos. Visser had in een paar dagen tijd een programma met vlijm scherpe, melancholieke en humoristische liedjes over het boekenweekthema 'Familiealbum' uit de grond gestampt. Na 'Zwanger op de Veluwe' en zijn tekst over Jan Okee en Miep Tevree die met hun gezinnetje voor zoete koek de stroom 'reclamebraaksel' op de televisie slikken, was het tijd voor een meezinger. Het boekenbalpubliek staat bekend als zeer kieskeurig, maar zong zo waar geanimeerd het refrein mee.

Als auteur van het boekenweekgeschenk mocht Connie Palmen klokslag middernacht de 64ste boekenweek openen onder begeleiding van danseressen, vuurwerk, blazers en een confettiregen. Het traditiegetrouwe sloopwerk van de versiering van de studenten van de Hogeschool Nijmegen/Arnhem was toen al in volle gang. En inmiddels was de voorraad van de 'literaire zaadbank' met treffende citaten van bekende auteurs ('Alles zoop en naaide, heel Europa was één groot matras'/Remco Campert) op. De boekenweek duurt tot en met 20 maart en omvat activiteiten in het hele land.

Connie Palmen opende gisteren in Amsterdam de Boekenweek 1999. (NRC Handelsblad, Vincent Mentzel)

Met de kinderen naar het Boekenbal

Joop Visser speelde zijn mooiste familieliedjes. En op een 'Spermiles-markt' werd het 'zaad' van bekende schrijvers uitgedeeld. Met het traditionele Boekenbal werd gisteravond in Amsterdam de Boekenweek 1999 geopend.

Door onze redacteur
PIETER STEINZ
AMSTERDAM, 10 MAART. Kinder mishandeling, ongewenste zwangerschap, echtelijke ruzies, stukgelopen relaties, oudermoord en overheersende moeders. Joop Visser, de monter liedjeszanger die het traditionele cabaretprogramma op het Boekenbal verzorgde, had zijn repertoire aan de avond aangepast. Immers, het thema van de Boekenweek 1999 is

'Familiealbum' en in de Amsterdamse Stadsschouwburg waren gisteravond enkele honderden uitgever, boekverkopers, schrijvers en krantenredacteurs bijeen voor 'Het erfelijk belast Boekenbal'.

En dus speelde Joop Visser, *last minute* vervanger van de door ziekte verhinderde heren van Jiskefet, met veel hijval zijn mooiste familieliedjes – over zwanger op de Veluwe ('en nog geen vijftien jaar'), over zijn tante en zijn oom ('denk om je condoom'), en over een gezin dat omkomt in de reclame. Het laatste was een subtiele verwijzing naar het Jiskefet-programma dat het publiek was misgelopen: een brainstormsessie van het van tv bekende reclamebureau Multitul.

De televisie heeft bezit genomen van het literaire leven, zo hleek eens te meer. Dick Anbeek, voorzitter van de Stichting CPNB, vertelde in zijn openingstoespraak trots dat het Boekenbal op de lijst

staat van 'nationale evenementen' die het ministerie van OCW voor de publieke omroep wil behouden: „Wij mogen niet achter de decoder”. De gangen en zalen van de schouwburg werden verstopt door mens en materieel van maar liefst elf cameraploegen. En het middelpunt van het Bal was de in televisiegek blauw geklede Connie Palmen, de schrijfster van het boekenweekgeschenk *De Erfenis* (oplage 745.000 exemplaren) die er geen geheim van maakt dat ze de aandacht van de audiovisuele media preferert boven het 'talentloze onbenul' van de literaire kritiek.

Palmen werd gisteravond vergezeld door haar nieuwe geliefde Hans van Mierlo. „Het is mijn eerste Boekenbal”, zei het voormalige gezicht van D66: „Ik ben hijl dat alle aandacht uitgaat naar Connie.” Op de vraag of het thema van de Boekenweek het paar al had geïnspireerd tot een voorgenomen hu-

welijk of verloving, gaf de eeuwige politicus geen commentaar – zelfs al fluisterde Palmen hem toe: „Zeg maar dat we in het geheim getrouwd zijn.”

Vergeleken met voorgaande jaren leek het Boekenbal half zo druk (zelfs bij de 'Spermiles-markt', waar 'zaad' van schrijvers werd uitgedeeld), half zo chic (smokingdragers waren overdressed), en dubbel zo warm (vooral op de hovenste verdieping waar gedanst kon worden op discontimners als 'We Are Family' van Sisters Sledge). Adèle Bloemendaal en enkele andere muzikale acts hadden te kampen met slechte versterking, en de officiële opening van de Boekenweek om 0.00 uur, door La Palmen met een binnenkamervuurwerk, was een anti-climax.

Behalve televisiesternen als Catherine Keyl, Mieke van der Weij en staatssecretaris Rick van der

Ploeg („zoveel bekende gezichten, zo'n slecht geheugen”) waren er ook nog schrijvers, al ontbraken erkende specialisten-in-familieverhoudingen als Renate Dorrestein (*Ontaarde moeders*), Nanne Tepper (*De vaders van de gedachte*) en Drs. P (*Tante Mathilde en Tante Constance*), Jan Mulder en Remco Campert, schrijvers van het boekenweekessay, hadden hun kinderen meegenomen; verder waren er Helga Ruchtsamen, Joost Zwagerman en zijn gezwoeren vijanden Arjan Peters en Michaël Zecman, en natuurlijk vaste gast Harry Mulisch. Had hij na al die jaren nog geen genoeg van het Boekenbal? „Ach, je hebt telkens een jaar om te vergeten hoe vervelend het was. En wat had ik anders op deze avond kunnen doen?”

Televisiekijken, naar de laatste aflevering van *OmZegg*, het ultieme familieverhaal? „Waarom zou ik? ik heb de eerste ook niet gezien.”

Ziek Jiskefet kan Boekenbal niet openen

Van onze kunstredactie
AMSTERDAM

Wegens ziekte zal het 64ste Boekenbal vanavond niet worden geopend door Jiskefet. In plaats van de 'art-directors van reclameadviesbureau Multitul' zal Joop Visser het openingsprogramma verzorgen.

Het boekenbal in de Stadsschouwburg in Amsterdam vormt het begin van de Boekenweek die loopt tot 21 maart. Eregasten zijn Connie Palmen, die het boekenweekgeschenk schreef, en Remco Campert en Jan Mulder, auteurs van het Boekenweekessay.

De Boekenweek heeft als thema *Familiealbum. Ouders en kinderen in de literatuur*, het bal heet een Erfelijk Belast Boekenbal te zijn.

Palmen signeert meeste boeken

AMSTERDAM · Connie Palmen, de schrijfster van het Boekenweekgeschenk 1999 heeft tijdens de Boekenweek handtekeningen gezet in ruim 20.000 van haar boeken.

Volgens Paulien Loerts van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) is dit nog niet eerder vertoond: „Overal waar Palmen kwam, stond het rijen dik.”

Tijdens de Boekenweek die zaterdag werd afgesloten, kregen boekkopers De Erfenis van Palmen cadeau. In totaal bezochten ruim tienduizend mensen de signeersessies en lezingen van de schrijfster.

In vergelijking met vorig jaar, schat de CPNB, steeg de totale boekomzet met ongeveer 4 procent. De oplage van De Erfenis,

745.000 exemplaren, bleek net toereikend om alle bezoekers van de boekhandel tijdens de Boekenweek van een exemplaar te voorzien. Terwijl er dit jaar al 44.000 meer Boekenweekgeschenken in omloop waren dan in 1998 toen boekkopers De heilige Antonio van Arnon Grunberg cadeau kregen.

Erlbruch maakt prentenboek kinderboekenweek

AMSTERDAM (ANP) - Het speciale prentenboek ter gelegenheid van de Kinderboekenweek wordt dit jaar geschreven en getekend door de Duitser Wolf Erlbruch. De Kinderboekenweek is van 6 tot en met 16 oktober en heeft als motto 'Van @penstaartje tot apenkooi - verhalen over school'. Het prentenboek kost in de hoekenweek f 4,95.

Erlbruch kreeg vorig jaar de Zilveren Penseel (voor illustraties) én een Zilveren Grifel (tekst) voor zijn prentenboek 'Mevrouw Meijer, de merel'. Het Kinderboekenweekgeschenk, dat tijdens de week hij aankoop van f 19,50 aan boeken gratis is, wordt dit jaar geschreven door Carry Slee.

Gratis internet in bieb tijdens Kinderboekenweek

Van een onzer verslaggevers VELD - De bibliotheken in Velp, Dieren en Rheden hebben tijdens de jaarlijkse Kinderboekenweek, van 6 tot en met 16 oktober, een aantal activiteiten. Omdat het thema 'Van @penstaartje tot apenkooi' luidt, biedt de bibliotheek gratis internet-toegang

aan kinderen tot 13 jaar. In de herfstvakantie kunnen kinderen meedoen aan de cursus 'Kennismaken met internet'. Het maken van ene homepage, surfen over internet en ontvangen en zenden van e-mail komen aan bod. Inschrijfformulieren liggen vanaf 4 oktober in de bibliotheek.

Kinderboekenweek

Of de kinderen het gisteren echt naar hun zin hadden in de Meervaart in Amsterdam, is niet helemaal duidelijk. In elk geval werkten ze braaf mee aan de opening van de Kinderboekenweek, die dit jaar als thema heeft: 'Van @penstaartje tot apenkooi'. Nadat 300 kinderen in de leeftijd van 7 tot 12 jaar de week geopend hadden met het uit-

schreeuwen van een yell, werd de middag verder gevuld met verschillende 'lessen', zoals een speurtocht over internet, discodansen, en tekenen met een echte tekenaar. VOF De Kunst trad op met een rockversie van het liedje 'Dikkertje Dap', en schrijfster Carry Slee las voor.

FOTO FRISO SPOELSTRA

Wolf Erlbruch illustreert het liefst zijn eigen teksten

„Ik doe niet alsof ik kind ben”

Dat Wolf Erlbruch nu voor kinderen tekent, is omdat er ergens in een lade van de uitgever een tekst lag waarvoor geen illustrator te vinden was. „Hij kende mijn werk vanuit de reclamewereld en vroeg of ik *„Der Adler der nicht fliegen wollte”* wilde illustreren. Een tekst van de in 1927 overleden Afrikaanse auteur James Aggrey, die met het verhaal de Afrikanen hun zelfbewustzijn wilde teruggeven. Of het boek aansloeg? Nee. Maar ik was intussen vader en ik merkte dat ik het wel leuk vond om voor kinderen te werken.”

Door Marianne Witvliet

Wolf Erlbruch volgde een opleiding voor graficus aan de kunsthogeschool in het Duitse Essen. Hij werkte aanvankelijk in de reclame, tot hem gevraagd werd een kinderboek te illustreren. Sindsdien heeft hij de smaak van het prentenboek te pakken. Voor *„Mevrouw Meijer, de merel”* (1997) kreeg hij zowel een Zilveren Griffel als een Zilveren Penseel. Dit jaar won hij de Zilveren Griffel voor *„Leonard”* (1998), een verhaal over een jongetje dat bang is voor honden en door zelf te doen alsof hij hond is, zijn angst overwint. Het is gegrepen uit het leven van zijn eigen zoon, wiens tekeningen hij gebruikte op de schutbladen van het kaft. Overigens won Erlbruch ook prijzen voor zijn werk in Engeland, België en –hoe kan het anders– in Duitsland.

Gered

Voor de Kinderboekenweek maakte Wolf Erlbruch het prentenboekje *„'s Nachts”*, over een jongetje dat midden in de nacht met zijn vader door de stad loopt. Terwijl er van alles gebeurt dat niet waar kan zijn, legt zijn vader uit dat er 's nachts niks te beleven valt. Humor, ernst, liefde en optimisme zijn trefwoorden die het werk van Erl-

Foto Gerlinde de Geus

bruch kenmerken. „Als je jong hent, wil je kunstenaar worden. Toch merkte ik tijdens de opleiding al dat ik graag in samenhang met teksten werkte. Ik kwam uiteindelijk in de reclamewereld terecht, want van kunst alleen kun je zelden leven.” Erlbruchs Nederlands is vrijwel accentloos dankzij zijn eerste vrouw, met wie hij tot 1978 in het Groningse Zeerijp woonde. In zijn huidige woonplaats Wuppertal werkt hij sinds tien jaar aan het kinderboek.

„Illustratie en kunst zijn voor mij hetzelfde. Ze komen uit dezelfde bron. De kunstwereld is een snelle, harde markt. In de boekenwereld heeft een goede uitgever belangstelling voor de persoon achter het werk. Zo niet, dan moet je ontzettend uitkijken dat je niet bezig bent met een product dat goed loopt, want dan draait het alleen om geld. In 1997 heb ik vijf boeken gemaakt. Dat is dus te veel van het goede. Ik wil nu even pauze. Ruimte om weer eens vrij werk te kunnen ma-

● *Wolf Erlbruch: „Ik ga in eerste instantie uit van mijn plezier in het werk en in tweede instantie van het gegeven dat kinderen nooit hun eigen boeken kopen”.*

ken. Melk in de koffie?

Het gekke is dat het boek waarmee ik, samen met Werner Holzwarth, bekend werd, *„Over een kleine mol die wil weten wie er op zijn kop gepoept heeft”*, vooral negatieve publiciteit kreeg. Het was taboedoorbrekend, vond men. Poep in een boek! In Amerika werd het vooral door studenten gekocht die het elkaar cadeau gaven. Uiteindelijk is het boek gered door de kinderen, die het prachtig vonden.”

Verplaatst u zich in de denkwereld van het kind?”

„Nee. Ik ben volwassen, ik kan niet doen alsof ik kind ben. Ik probeer wel te putten uit mijn eigen herinneringen, die natuurlijk onbetrouwbaar zijn, zo gaat dat met herinneringen. Ik

ga in eerste instantie uit van mijn plezier in het werk en in tweede instantie van het gegeven dat kinderen nooit hun eigen boeken kopen. Ik spreek dus ook de ouders aan. Als kinderen een bepaalde samenhang niet begrijpen, dan snappen ze het misschien over een jaar.” Grinnikt: „Ja, ik anticipeer op veelvuldig lezen. Kinderen zijn ongelooflijk drastisch, authentiek en realistisch. Als handen om wat voor reden ook belangrijk zijn, tekenen ze rustig iemand met enorme handen die drie keer zo groot zijn als normaal. Wat dat betreft leer ik veel van kinderen. De meeste kinderboekmakers maken dat prachtige rigoureuze vaak kapot met brave teksten en fantasievolle tekeningen.” Erlbruchs humor speelt zich vaak buiten de tekst af. In *„'s Nachts”*, een fictief verhaal vol dingen die niet gebeuren, heeft het jongetje aan het eind een balletje in zijn hand. Gekregen van Alice in Wonderland. „Als ik teksten van anderen illustreer, probeer ik min of meer daarnaast mijn eigen verhaal te vertellen. Tekeningen leunen tegen de tekst aan, het gaat om wat zich afspeelt tussen tekst en tekeningen, ook al neemt het visuele deel in een prentenboek ogenschijnlijk de grootste plaats in. Maar ik zorg dat ik er los van kom. Uiteindelijk merk ik wel dat ik het liefst mijn eigen teksten illustreer.”

„Ik doet ook geen concessies aan de lezer met korte zinnen en eenvoudig taalgebruik.”

„Nee, absoluut niet. Ik heb er al moeite mee dat ik een plot moet maken of in een boog van een hoogtepunt naar een happy end moet werken. Het leven bestaat uit lagen, er is geen plot zichtbaar. Er spelen zich in levens gebeurtenissen af waar misschien pas over tien jaar een antwoord op gevonden wordt. Ik zou dus het liefst met een open einde werken. Vindt daar maar eens een uitgever voor.”

Erlbruch tikt bedachtzaam een sigaret uit het pakje. Lacht: „Ik vind het belangrijk om behalve optimisme, warmte en vooral liefde mee te geven. Ik belijd geen religie, maar neem heel graag de goede dingen daaruit over. Waarden en normen, of zoals in *„Mevrouw Meijer, de merel”*, eerbied voor de schepping.” Hij tikt de as weg. „Als het maar niet met een opgeheven vinger is.”

Mede n.a.v. *„'s Nachts”*, geschreven en getekend door Wolf Erlbruch; uitg. CPNB, Amsterdam, 1999; ISBN 90 74336 50 7; 26 blz.; tijdens de Kinderboekenweek voor f 4,95 verkrijgbaar.

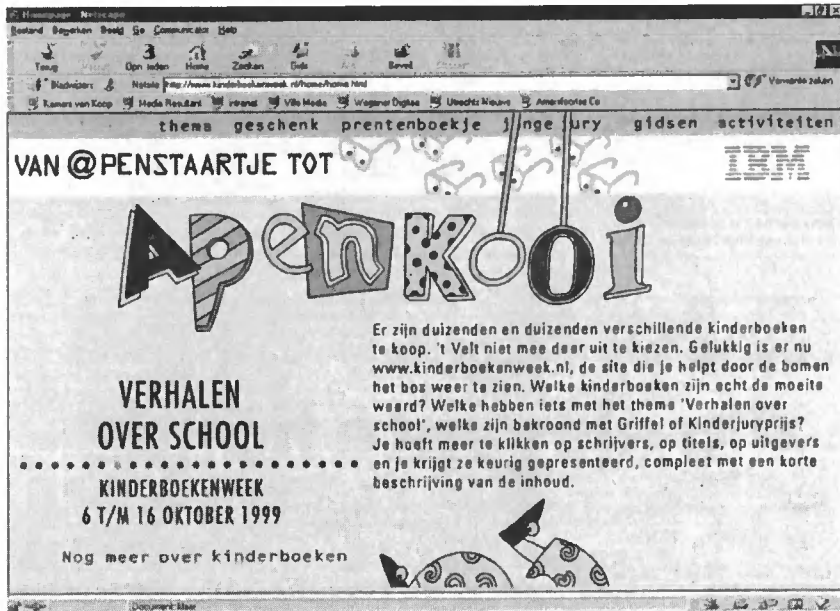
Kinderboekenweek op 'het net'

Monique Brandt

Het Internet heeft dit jaar een belangrijke plaats gekregen in de Kinderboekenweek. Zo heeft de organiserende Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) voor het eerst een uitgebreide site (www.kinderboekenweek.nl) geopend, waar kinderen (en ouders) kunnen chatten met schrijvers, leeservaringen kunnen uitwisselen en waar bovendien allerhande informatie te vinden is over boeken en schrijvers.

Een uitgebreide link-pagina verwijst door naar relevante sites als die van bibliotheken, uitgeverijen en auteurs met een eigen homepage. Daarnaast hoopt de CPNB basisscholen te stimuleren de site te bezoeken en zo nog meer bij de Kinderboekenweek te betrekken. Dit met hulp van een uitgebreid pakket 'Internet en Kinderboekenweek 1999', voor f 47,50 te bestellen via de CPNB.

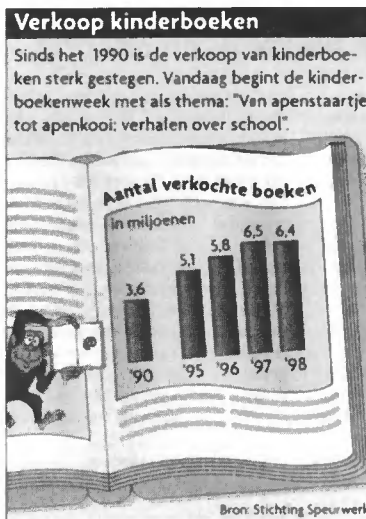
Ruim een jaar geleden ontstond het idee voor een apart Internet-project. Project-coördinator Paulien Loerts: „Nadat we ons thema 'Van @penstaartje tot apenkooi-verhalen over school' hadden bedacht, gingen we kijken wat we er mee konden. Op school maak je van alles mee en je leert veel nieuwe dingen. Bij dat laatste kwamen we haast vanzelfsprekend uit op Internet. Ons uitgangspunt was dat scholen met dit pakket meteen aan de slag zouden kunnen. Het is de bedoeling dat ze via de computer en Internet uiteindelijk bij boeken uitkomen. We willen laten zien dat Internet, mits goed gebruikt, zeer stimulerend werkt op het lezen. Als je al die titels ziet en die verhalen over lezers onder ogen krijgt, heb je immers vanzelf zin om een boek te pakken.”

De projectdoos bevat een hele stapel aan materiaal. Allereerst is er het aardige boek Internet en de Kinderboekenweek van Addo Stuur, speciaal geschreven voor de Kinderboekenweek, maar ook een uitkomst voor digibete volwassenen. Stuur, auteur van boeken als Windows 98 voor Kinderen en Internet voor Kinderen, vertelt op hoogst toegankelijke wijze hoe je netsurft en e-mails verstuurt, hoe je cd-roms moet gebruiken en legt zelfs uit hoe je zelf web-pagina's moet maken, dit met behulp van de bijgevoegde software. In de Docentenhandleiding,

geschreven door onderwijsdeskundige Sietse Kuipers, wordt uitgelegd hoe leraren al deze leerlingensites kan samenbrengen in een algemene school-site. Ook hiervoor is de benodigde software bijgevoegd. Bovendien biedt het pakket tot en met 16 oktober tijdens schooluren gratis toegang tot Internet. Scholen hoeven dus geen abonnements- of telefoonkosten te betalen. De actie van het CPNB is de tweede actie dit jaar om kinderen middels Internet met jeugdliteratuur in aanraking te laten komen. De Stichting Lezen heeft sinds 23

april dit jaar het zogeheten Gouden Muis-project. Kinderen kunnen via de site www.goudenmuis.nl chatten met kinderboekenschrijvers en zelf een bijdrage leveren aan een hoofdstuk van een kinderboek, dat geredigeerd wordt door Jacques Vriens. „Het is hét bewijs dat computers en boeken elkaar niet hoeven te bijten”, zegt Silja Ten Wolde van de Stichting Lezen. „De Gouden Muis is nu al een succes. We hebben veel bezoekers die relatief lang op de site blijven. En dat terwijl we nog niet eens de meest beroemde schrijvers hebben gehad.”

Algemeen Dagblad

vrijdag
8 oktober 1999

54 JAARGANG NO. 138, WEEK 40
ADRESSEN EN TEL. NOS. PAGINA 2
WEBSITE WWW.ADB.NL

België BF 52
Canada S. 450
Can. EA 795 315
Cyprus C. 1.50

Duitsland DM 1,50
Frankrijk FF 1,500
Gr. Brit. £ 1,50
Griekenl. Drs. 650

Hongarije Hfl. 440
Italië Lire 3500
Luzemburg FF 52
Madeira Esc. 400

Malta LM 100
Marokko D. 22.
Mexico S. 330
Oostenr. Gsch. 25

Polen Zl. 10,000
Portugal Esc. 375
Spanje Ptas. 310
Thailand Bakt. 150

Tjechie Kr. 65
Tunisië M. 4.400
Turkije TL 150.000
VS \$ 3,25

Af en toe regen. 14-16°C
Wind: matig tot krachtig W
Weerkaart en overzicht op

KRANT MAGAZINE WEBSITE

Las Vegas
veilt The King

Kinder-
boekenweek

Ingevoren voor
het hiernamaals

Kinderboeken: liever een brute incestpleger dan een brave prinses

Door **Alice Plekkenpol**

Auteur is redacteur binnenland van deze krant en recenseert kinderboeken.

Het aap-noot-mies-leesplankje ligt al decennia lang te verstoffen op zolder. Kinderen die nu op school leren lezen, doen dat vooral spelenderwijs en compleet. Proza en poëzie vervangen de rijen woordjes die vroeger opgedrukt moesten worden. Opdat kinderen lezen niet alleen gaan ervaren als een noodzakelijk kwaad, maar ook als een plezierig tijdverdrijf. Zeker in een periode, dat het boek moet opboksen tegen het beeldscherm. De kinderliteratuur heeft de laatste tientallen jaren een grote ontwikkeling doorgemaakt. Zestigplussers zijn opgegroeid met Afkes's Tiental en Ot en Sien, vaak in-brave verhalen met een duidelijke voorbeeldfunctie. Je zou er als kind bijna een minderwaardigheidscomplex aan overhouden. De Zweedse schrijfster Astrid Lindgren had dat als een van de eersten in de gaten. Zij creëerde rehelose personages als Pippi Langkous, die soms streken uithaalden die grensden aan pure anarchie. In eigen land stapte Annie M.G. Schmidt af van het stereotiepe rollenpatroon dat Jip en Janneke nog kenmerkte, en bood ook volop ruimte aan figuren zoals Floddertje, die katte-

Prinsessen en toverheksen hebben in kinderboeken plaatsgemaakt voor aidspatiënten en incestplegers. Zware kost voor *tere kinderzielen*, of juist taboedoorbrekend en dus nuttig?

kwaad en individualiteit hoog in het vaandel had staan. Daarna ging het snel met de ontwikkeling van het kinderboek. Schrijvers als Thea Beckmann en Jan Terlouw kwamen met verantwoorde historische romans voor de iets oudere jeugd. Spannende boeken waar je bovendien nog wat van opstak. Geen wonder dat kroonprins Willem-Alexander, die verplicht geschiedenis moest studeren, in zijn puberjaren het werk van Beckmann verslond. De laatste jaren zijn schrijvers zich steeds meer gaan toeleggen op maatschappelijke onderwerpen. Aids, incest, discriminatie, pesten op school, echtscheiding, sterfte in de familie, dementie van grootouders: je kunt het zo erg niet bedenken of er is wel een kinderboek aan gewijd. Veel ouders die met dergelijke materie te maken hebben, zijn al lang blij dat ze met behulp van zo'n boek hun jonge kroost kunnen voorlichten. Zelfstandig lezende kinderen kunnen zich zelf verdiepen in soms taboedoorbreekende thema's. Carry Slec, die

voor de deze week begonnen Kinderboekenweek het geschenk *Birkels* schreef, heeft er bijna het patent op. Het zijn vooral haar boeken, die door de jonge publieksjury's het hoogst gewaardeerd worden. Zo werd *Spijt!* (over pesten op school en de dramatische gevolgen daarvan) niet alleen meerdere malen onderscheiden, maar ook nog eens een bestseller.

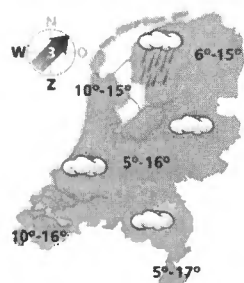
'Dat Jochem ook een mens was met gevoel, die net als jullie vriendschap en liefde nodig had, daar dacht niemand aan.'

(Fragment uit *Spijt!*)

Niet alle schrijvers zijn van mening dat kinderboeken voornamelijk zware kost moeten behandelen. Annie Makkink vindt dat het plezier in lezen voorop moet staan. Zij heeft de lesmethode *De leesbus* ontwikkeld, met verhalen waarin nog volop kabouters en kastelen voorkomen. Ook haar bekroonde boek *Helden op sokken* is een soort sprookje, hoewel hier toch ter-

sluiks de vrouwenemancipatie om de hoek komt kijken. Anne Takens schrijft naast jeugdromans boeken voor moeilijk lerende kinderen. Zij doet evenmin mee aan de trend van maatschappelijke problemen. Zo streeft zij naar verhalen die warmte en harmonie uitstralen. 'Mijn boeken gaan vooral over vriendschap, liefde voor de natuur, de relatie tot de grootouders. Ik houd niet zo van groepjes rebellerende kinderen', zei Takens eerder in deze krant. Gelukkig is er in kinderboeken dus nog plaats voor echte fantasie. Vooral de zogenaamde griezelboeken zijn momenteel razend populair, ook al lijken die vooral voor- of tegenstanders te hebben. Ouders die hun kind regelmatig woelend in bed tijdens de zoveelste nachtmerrie aantreffen, zullen de griezelboeken ongetwijfeld uit de kast halen. Maar er zijn tevens kinderen die de bloederige verhalen heerlijk vinden, en zelfs lid worden van de griezelclub. Enige probleem lijkt, dat dit soort boeken licht verslavend kunnen werken. Af en toe een ander thema of andere auteur is dan geen overbodige luxe. Ach, eigenlijk is het met kinderboeken als met veel dingen in het leven: variatie van smaak doet eten. En een kind dat zich regelmatig (geestelijk) voedt, wordt daar hoe dan ook nooit slechter van.

aan over haar wel of niet lie persoonlijke kwestie t niet te belasten. Leemstaten niet in staat ondersen beleid en persoon. en is natuurlijk dat zij niet staten wilde horen dat t door de beugel kon. Die chzelf besparen. Dat is aar wek dan niet de sugwillen. it er nu weinig anders op de paradoxale situatie dat ie dat haar geen blaam anwege de 'beeldvorming' nen. Alsof zij met haar eerenningen die beeldvorzich heeft afgeroepen.

De dag begint met zon. In de loop van de dag toenemende bewolking, met tegen de avond lichte regen. Middagtemperatuur rond 15°. De wind draait naar west tot zuidwest en is matig. De komende dagen wolken en nu en dan wat regen. Middagtemperatuur rond 16°.

Tot 16 oktober

Kinderboekenweek

'Schepper van bebrilde geesten' werd zelf bijziend, zie pagina 25.

BON voor een proefabonnement op Trouw inclusief de Verdieping van 4 weken voor f 19,00

Naam: _____ MV

Adres: _____

Postcode/Plaats: _____

Telefoonnummer: _____ (i.v.m. controle op bezorgings)

Deze bon in een open envelop zenden aan: Trouw, Antwoordnummer 2792, 1000 PA Amsterdam. (Postzegel niet nodig), bellen kan ook: 020-5626244.

Trouw

oktober
maand van het

boek

Aansluitend neem ik een abonnement en betaal per:

- maand f 43,50
- kwartaal f 123,50
- halfjaar f 231,50
- jaar f 444,00

8 710371 004003

Makkink: Griffel, Van Haeringen: Penseel

▲ Schrijfster Annie Makkink (links) en illustratrice Annemarie van Haeringen (rechts). Foto's ANP

■ AMSTERDAM (ANP) - De Gouden Griffel voor het mooiste boek voor kinderen tot en met 11 jaar gaat dit jaar naar Annie Makkink voor haar *Helden op sokken*, Annemarie van Haeringen krijgt het Gouden Penseel 1999 voor de mooiste kinderboekillustraties, zoals die verschenen in het prentenboek *Malmok*. Makkink - 1941 - is afkomstig uit het onderwijs. Ze ontwikkelde een leesmethode voor jonge kinderen - *De Leesbus* - . *Helden op sokken* is niet educatief bedoeld en beschrijft de avonturen van Zus, haar tien broers en hun kat. Volgens de jury lijkt het op een oud sprookje en versterken de korte, ritmische zinnen het poëtische karakter van het verhaal. Van Haeringen - 1959 - heeft al menig prentenboekje gemaakt. Haar nu bekroonde boek, met tekst van Sjoerd Kuypers, gaat over de Pelikaan *Malmok*. Zilveren Griffels gaan dit jaar naar *Wolf Erlbruch* voor Leonard, Toon Tellegen voor *De verjaardag* van alle anderen, Joke van Leeuwen voor *Kukel*, Eva Gerlach voor *Hee meneer Eland* en K. Schippers voor *Sok of sprei*. Philip Hopman kreeg een Zilveren Penseel voor *22 Wezen*, net als Frédérique Bertrand voor *Afdankertjes*.

'Ik dacht aan een grap, maar het was een Griffel'

Makkink verrast door prijs

(Door Alice Plekkenpol)

ENSCHEDÉ - Het eerste niet-educatieve boek dat de Enschedese Annie Makkink schrijft, *Helden op sokken*, wordt meteen onderscheiden met een Gouden Griffel. Er zijn kinderboekenauteurs die langer op een dergelijke hoge onderscheiding moeten wachten.

'Mijn uitgever zou dinsdag op bezoek komen. Maar toen de deurbel ging, stond er een cameraploeg van het Jeugdjournaal op de stoep. Zeker een grap van vrienden, dacht ik, of iets voor een wasmiddelreclame. Maar het bleek echt te zijn. Gelukkig had ik de woonkamer netjes opgeruimd. Het Jeugdjournaal vertelde me dat ik de Gouden Griffel had gewonnen. Ik was compleet verrast.'

Annie Makkink beleefde dinsdag een hectische dag. De telefoon rinkelde onophoudelijk en de laatste feestgangers verlieten pas laat haar woning. 'Op dat moment wist mijn echtgenoot nog van niets. Hij verblijft in Indonesië en komt pas over zes weken terug. Rond half twee heb ik hem kunnen bellen, hij was zo mogelijk nog meer verheugd over de prijs dan ik. Gelukkig heb ik de rest van de nacht goed geslapen, ik heb er zelfs nog aan gedacht de vuilnisbak buiten te zetten.' *Helden op sokken* beschrijft de avonturen van de geëmancipeerde Zus, haar tien broers en hun kat. Volgens de jury die dinsdag de prijswinnaars bekendmaakte, lijkt *Helden op sokken* op een oud sprookje en versterken de korte, ritmische

zinnen het poëtische karakter van het verhaal.

Daar kan Makkink zich wel in vinden. 'Taal moet zingen. Daarom moet je een verhaal ook hardlopen lezen. De meeste jonge kinderen doen dat gelukkig al uit zichzelf. Want alleen hardop lezend hoor je de klank en het ritme,' zei ze eerder in een interview.

'*Helden op sokken* heeft, denk ik, alles in zich om een klassieker te worden, vooral omdat het zo'n tijdloos boek is. Het is het mooiste boek dat ik tot nog toe gemaakt heb. Dat komt ook door de uitvoering en de prachtige illustraties.' Die zijn van Marit Törnqvist, in 1996 winnaar van een Zilveren Griffel. Annie Makkink (1941) begon haar carrière in het onderwijs, en ontwikkelde daarna onder meer de educatieve serie *De leesbus*, boekjes met korte verhalen om hardop te lezen op vier niveaus. Ook die boekjes kenmerkten zich al door korte en krachtige zinnen, met ritme en rijm. Sinds kort is er een boek van haar in haar tweede vaderland Indonesië verschenen. 'Veel soberder uitgevoerd dan *Helden op sokken* natuurlijk, maar ik ben er toch erg blij mee.' Makkink werkt nu aan een volgend boek maar wanneer dat uitkomt, weet ze nog niet. 'Ach, dat wordt een tienjarrenplan, haha. Ik laat me niet opjagen. Ook nu ik de Gouden Griffel heb gewonnen wil ik niet de hete adem van de uitgever in mijn nek voelen.' Makkink krijgt de prijs begin oktober uitgereikt tijdens de kinderboekenweek.

Gouden Zoen-winnaar Van de Vendel maakt 'Gysbreght' weer jeugdig

an onze kunstredactie

AMSTERDAM - In de navertelling van Vondels 'Gysbreght van Aemstel' van Edward van de Vendel rukt de vijand de Nieuwe Kerk binnen. Gysbreghts broer Arend laat weten dat daarna het grootste en roodste bloedvergieten begon dat hij ooit aanschouwde.

Van de Vendel kreeg deze week in Amsterdam voor zijn 'Gysbreght' de Gouden Zoen, de jaarlijkse CPNB-prijs voor het beste jeugdboek vanaf twaalf jaar. Ook elders vloeit het bloed rijkelijk, maar Van de Vendel benadrukt dat hij met zijn verhaal alleen wil aantonen dat een vluchtende held ook een held kan zijn.

Als een kinderboekenschrijver een klassieker uit de zeventiende-eeuwse Nederlandse literatuur als thema kiest, is de veronderstelling gerechtvaardigd dat hij daar didactische bedoelingen mee heeft. En zeker bij een auteur als Van de Vendel, die ook met veel passie vertelt over zijn baan als leerkracht, vanaf

• Edward van de Vendel is met zijn jeugdboek 'Gysbreght' winnaar van de Gouden Zoen 1999. (Foto ANP)

komend schooljaar op een basisschool in Zuidlaren. Dat blijkt niet het geval. „Het is natuurlijk mooi meegenomen als leerlingen voor hun lijst door mijn 'Gysbreght' ook het origineel gaan lezen. Maar ik was zelf alleen maar op zoek naar een verhaal vol liefde, vriendschap, dramatiek en heldendom.“ Het idee om het to-

keningen zou willen illustreren. De eerstvolgende zomervakantie heb ik toen de 'Gysbreght' uit de bibliotheek gehaald. Toen ik eenmaal was doorgedrongen in de taal vond ik daarin inderdaad wat ik zocht. Ik vond Vondels taal overigens verrassend beledend. Voor de nonneïes worden vermoord gaan ze dicht op elkaar staan. Hij omschrijft dat als 'een christelijke knoop'. Dat is toch prachtig?

Verkrachting

Het 'Gysbreght-drama' speelt zich af aan het begin van de veertiende eeuw en vertelt het verhaal van de ondergang van Amsterdam in de strijd tegen de vijand onder aanvoering van Van Egmond en Van Haarlem. Ze beschuldigen Van Amstel valslijk van betrokkenheid bij de moord op graaf Floris V. Ze behalen de overwinning door zich eerst zogenaamd terug te trekken, waarna spion Vosmeer de Amsterdammers misleidt door in een met hout afgedekt schip een groot aantal vijandelijke soldaten binnen de muren van de stad te smokkelen. De verove-

ring gaat gepaard met gruwelijke tafereelen vol moord en doodslag, verkrachting en brand-schatting.

Van de Vendel hoeft niet lang na te denken over de ontwikkeling van zijn schrijverschap: „Ik heb eerst vooral uitgeprobeerd welke literaire uitingsvormen ik beheers, tegenwoordig is mijn gevoel van verantwoordelijkheid voor de jeugd belangrijker.“

Als voorbeeld noemt hij de jeugddroman 'De dagen van de bluegrassliefde' die dit najaar verschijnt. Daarin beschrijft hij de ontwikkeling van een homoseksuele liefde tussen twee pubers, een onderwerp dat uit zijn eigen leven is gegrepen.

„Ik weet hoe moeilijk het voor jongeren nog steeds is daarvoor uit te komen. Ik ben blij dat twee zeventienjarige vrienden er veel in herkennen en het goed vinden. Maar desondanks voel ik deze roman als mijn eerste echte debuut!“

'Gysbreght' van Edward van de Vendel met illustraties van Hanneke van der Hoeven. Uitgeverij Querido, 122 pag., f. 29,95.

• De eerste pasjes voor de Kinderboekenjury werden gisteren uitgereikt. Foto ANP

Kinderboekenjury aan de slag

AMERSFOORT (GPD) - Wat vinden kinderen het leukste boek van 1998? Van de ruim 300 nieuwe kinderboeken die vorig jaar verschenen, gaat er in juni één met die eer strijken. Alle kinderen tussen de 6 en de 12 jaar kunnen de komende maanden lid worden van De Nederlandse Kinderjury en zo mee beslissen welk boek het aller-mooist was.

Gisteren werd in bibliotheek Zonnehof in Amersfoort het startschot gegeven voor die Kinderjury, die dit jaar voor de twaalfde keer 'aan het werk' gaat. Kinderen kunnen jurylid worden door bijvoorbeeld via bibliotheek, school of boekwinkel, een lijstje in te vullen met de vijf boeken die ze het mooist vonden. Voor 31 mei moeten de lijstjes binnen zijn, op 26 juni worden de winnaars in een televisieuitzending van de NPS bekend gemaakt. Ruim honderd kinderen van diverse Amersfoortse basisscholen mochten gisteren kijken en luisteren naar tien kinderboekenschrijvers, die hun eigen boek op een luchtige manier kwamen 'promoten'.

Het oordeel van de Kinderjury wijkt meestal sterk af van die andere jury die kinderboeken beoordeelt, en uit deskundige volwassenen bestaat die tijdens de Kinderboekenweek jaarlijks Griffels en Penselen uitdelen. De kinderen beoordelen een boek aan de hand van criteria als mooi, spannend of grappig, terwijl de vakjury meer naar literaire kwaliteiten kijkt.

'Roald Dahl is eigenlijk de enige die het bij beide jury's goed

deed,' aldus kinderboekenschrijver Rindert Kromhout. Griffels omschrijft hij als 'mooi geschreven boeken voor een klein publiek. De winnaars van de Kinderjury zijn toegankelijke publiekslievelingen'.

Sinds het fenomeen Kinderjury werd bedacht wint het kinderboek aan populariteit en elk jaar doen er meer kinderen als jurylid mee. Vorig jaar kwamen er zelfs 55.000 inzendingen binnen, in 1994 waren er 31.000 deelnemers.

KINDERJURY

Wan jij een van die tienduizenden kinderen die dit jaar meededen aan de Nederlandse Kinderjury 1999? Dan ben je vast ook benieuwd welke boeken uiteindelijk hebben gewonnen. Monique en Jeroen van *Het klokhuis* laten zaterdagmiddag zien welke vijf boeken het hoogst op julie lijstjes stonden. En daaruit worden de winnaars in de categorieën 6 t/m 9 jaar en 10 t/m 12 jaar bekendgemaakt. Afgelopen jaren waren de boeken van Paul van Loon, Carry Slee en Jacques Vriens duidelijk favoriet bij jullie. Dit jaar ontbreken zij ook niet op de lijstjes genomineerden! (za, Ned 3, 16.30) (LD)

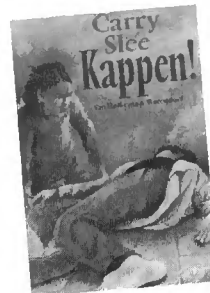
Carry Slee

GOUDEN MUIS

Hè, je boek is uit. Wat was het mooi. Eigenlijk zou je met de schrijver wel eens van gedachten willen wisselen over dit boek. Of je wilt alles van zijn of haar leven weten. Dat kan sinds kort via Internet! Iedere maand - uitgezonderd de zomervakantie - kun je contact zoeken met een andere kinderboekenschrijver. Om vragen te stellen of gewoon te chatten (kletsen). Je kunt ook informatie over zijn of haar leven krijgen, foto's zien, handtekeningen en een overzicht van verschenen boeken. Deze maand kun je alles aan de weet komen van Jacques Vriens. (In september komt Paul van Loon aan de beurt en in november Carry Slee.) Handig voor een spreekbeurt of werkstuk! De leukste inzender van die maand krijgt de Zilveren Muis. En uit de Zilveren-Muiswinnaars wordt eens per jaar de Gouden-Muiswinnaar gekozen. Surf naar: www.goudenmuis.nl. (LD)

KAPPEN!

De boeken van Carry Slee doen het goed bij jullie. Haar nieuwste boek is *Kappen!* (f 24,90). Kun je alvast lezen voor de Kinderjury 2000! Alles wat haar boeken zo spannend maakt zit er weer in: verliefdheid, onbegrip, jaloezie, misverstanden en dit keer ook zinloos geweld. Wij verloten dit prachtige boek voor kinderen van een jaar of twaalf tien keer. Noem drie titels van andere boeken van Carry Slee en je loot mee. Ons adres: KRO TV Studio Jeugd, **Kappen!**, Postbus 23200, 1202 ED Hilversum. (LD)

Kies Lindert Bromhout!

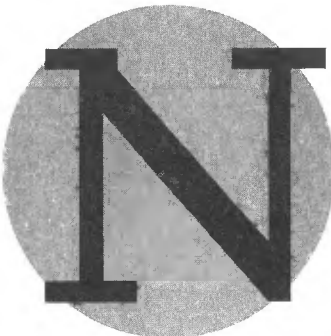
Nazli en Rabye Dögü bij de start van de Kinderjury '99 in Amersfoortfoto Evelyne Jacq

Nazli en Rabye kiezen boeken voor Kinderjury '99

De tweelingzusjes Nazli en Rabye Dögü (9) zijn heel verschillend. Rabye leest veel. Nazli houdt meer van tekenen. Rabye: „Ik lees grote, dikke boeken. Niveau 8. Nazli leest alleen makkelijke boeken.” Nazli: „Als Rabye hardop leest, word ik boos.”

De tweeling kwam maandagochtend naar het openingsfeest van de Nederlandse Kinderjury in de bibliotheek van Amersfoort. In die jury zitten alle kinderen van Nederland. Samen kiezen ze het beste kinderboek van het jaar uit. Kinderen van 6 tot 12 jaar kunnen op een formulier schrijven wat hun lievelingsboek is, en dat opsturen. Het boek dat de meeste stemmen krijgt, heeft gewonnen. De winnaar wordt 26 juni op de televisie bekend gemaakt.

Op het openingsfeest maakten tien schrijvers alvast reclame voor zichzelf. Ze hopen dat er zo meer kinderen

op ze stemmen. Het zou leuk zijn als de schrijvers echt reclame zouden maken. Alsof hun boek een soort wasmiddel is: „Lienke Dijkeul wast zelfs de hardnekkigste vlekjes weg.” Maar de meesten lazen gewoon een verhaal voor.

'Lindert Bromhout' is de lievelingsschrijver van Nazli en Rabye. Dat is niet zo vreemd want Lindert Kromhout heeft twee boeken over

een tweeling geschreven: Erge Ellie en nare Nellie. Kromhout heeft twee keer eerder gewonnen. Bovendien las hij deze ochtend een 'vies verhaal' voor. Dat vond iedereen erg leuk. Rabye heeft al 'een stuk of zeven' boeken gelezen. Maar ze weet nog niet op welk boek ze gaat stemmen.

In Amersfoort had de tweeling trouwens precies dezelfde kleren aan. Maar dat was toeval. Rabye: „Ik vind het leuk om hetzelfde aan te hebben, maar zij niet.” Nazli: „Als ik mij aankleed, wacht zij af. Zodat ze kan kijken wat ik aantrek. Dan doet zij snel hetzelfde aan. Dan word ik boos.”

WILFRED TAKKEN

Iedere jonge lezer van zes tot twaalf jaar kan meedoen aan de Kinderjury en zijn lievelingsboek kiezen.

Deelnameformulieren liggen in de bibliotheek en in de boekhandel. Inl. Stichting Nederlandse Kinderjury 020-6264971.

Stem voor kinderboek

Geen politieke verkiezingen voor grote mensen. Wel stemmen op een echte stemmachine. Dat kon de basisschooljeugd van Hengelo

gistermiddag in de plaatselijke bibliotheek. Heel wat kinderen kwamen op hun vrije woensdagmiddag even langs om op de elek-

tronische stemmachine van de gemeente Hengelo hun stem uit te brengen voor hun favoriete kinderboek. Dat alles in het kader

van de landelijke verkiezingen van de kinderjury. Voor de initiatiefnemers mede een kans om de jeugd voor te bereiden op de vol-

wassenheid. Op de foto brengt de 11-jarige Arjen Jolink zijn stem uit

Foto: Henk Westerveld

Kinderen kiezen beste boek nu ook via Internet

BARNEVELD - De bibliotheken in Barneveld en Voorthuizen bieden op hun website de mogelijkheid om mee te stemmen met de Nederlandse Kinderjury.

Elk jaar wordt een kinderboek tot kampioen uitgeroepen, mede met behulp van jonge lezers. Om mee te doen hoeven belangstellenden niet langer naar het postkantoor. Dit jaar kan er voor het eerst meegedaan worden via de elektronische snelweg.

Op de **internetsite** (www.barneveld.com/bieb) kan een formulier ingevuld worden en per e-mail verstuurd.

De Nederlandse Kinderjury gaat op zoek naar de beste vijf kinderboeken. Kinderen die meestemmen maken kans op een boekenbon.

Er mag overigens alleen gestemd worden over boeken die in 1998 voor het eerst in de Nederlandse taal zijn verschenen. De boeken zijn te herkennen aan het Kinderjury-vignet op de rug.

Xerox present op Vers voor de Pers

Op de beurs Eerste DRUKte/Vers voor de Pers, die op 25 januari in de RAI te Amsterdam werd gehouden, heeft Xerox voor vele belangstellenden een gepersonaliseerde versie van het Boekenweekessay geprint, getiteld *Familiealbum*, dat is geschreven door Jan Mulder en Remco Campert. Op de beurs, georganiseerd door het CPNB (Stichting Collectieve Propaganda voor het Nederlandse Boek) worden traditiegetrouw twee keer per jaar de nieuw uit te geven boeken voor het komende halfjaar gepresenteerd. De Xerox 6180-printer was gekoppeld aan Horizon afwerkapparatuur.

Wethouder Lijs stemt op Yvonne Keuls

Boekhandel Venstra was vrijdag en zaterdag eer van de vier plaatsen in Amstelveen waar inwoners hun stem konden uitbrengen voor de Trouw publieksprijs voor het Nederlandse boek. Het dagblad organiseert elk jaar, sinds 1995, de wedstrijd waarin lezers kunnen aangeven wat zij het beste boek van het afgelopen jaar vinden.

Ook wethouder Wike Lijs (links) bracht vrijdag haar stem uit. Claudia van der Werf, medewerkster van Venstra, houdt voor haar de stembus omhoog. Lijs, onder andere met cultuur in haar portefeuille, maakte op het stembriefje het hokje achter Yvonne Keuls rood, die met het boek 'Mevrouw mijn Moeder' was

genomineerd. Bij Venstra stemde 19 procent van de mensen op Keuls. Ook Marianne Fredriksson met 'Simon' behaalde 19 procent. De Amstelveense auteur Harry Kuitert haalde met zijn boek 'Jezus' bijna 9 procent. De landelijke uitslag wordt donderdagavond op Nederland 1 bekend gemaakt

Foto: Jaap Maars

35.000 stemmen voor beste boek 1999

AMSTERDAM - Ruim 35.000 mensen hebben via internet of in meer dan zeshonderd boekwinkels en bibliotheken meegestemd bij de verkiezing van het Boek van het Jaar 1999. De uitslag van de Trouw Publieksprijs voor het Nederlandse Boek wordt morgenmiddag bekendgemaakt.

De prijs wordt dit jaar voor de tiende keer uitgereikt. Vorig jaar won de Zweedse schrijfster Marianne Fredriksson met *Anna, Hanna en Johanna* de trofee, die bestaat uit 15.000 gulden en een sculptuur van Jeroen Henne-man. De AVRO zendt de verkiezing van het boek van het jaar morgenavond uit. (Nederland 1, 23.30 uur). (ANP)

Vrouwen brachten Keuls de overwinning

Yvonne Keuls heeft met haar roman 'Mevrouw mijn moeder', dat het levensverhaal van haar karaktervolle Indische moeder bevat, met overmacht de Trouw Publieksprijs gewonnen. Met 17,2 procent van alle 37 046 uitgebrachte stemmen liet zij haar concurrenten gemakkelijk achter zich. Keuls heeft haar overwinning vooral te danken aan vrouwelijke lezers van boven de 41 jaar.

Trouw Publieksprijs

Onno Blom

De winnaar van de Trouw Publieksprijs wordt gekozen in twee opeenvolgende fasen. Eerst komt voor elk van de vijf afzonderlijke categorieën een winnaar uit de bus, en vervolgens wordt gekeken wie over het geheel genomen de meeste stemmen heeft gekregen. Zo kreeg 'Mevrouw mijn moeder' van Yvonne Keuls 55 procent van de stemmen in de categorie Nederlandse romans en verhalen, bijna twee keer zoveel als 'De moeder van Nicolien' van J. J. Voskuil (23 procent) en 'De procedure' van Harry Mulisch (22 procent), zo blijkt uit de gegevens van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB).

In de categorie 'Vertaalde romans en verhalen' won 'Simon' van Marianne Fredriksson – die vorig jaar de prijs won met de roman 'Anna, Hanna en Johanna' – nipt van 'Fortuna's dochter' van Isabel Allende: met twee procent verschil. 'De wolvenlus' van Nicholas Evans eindigde als laatste. De overwinning van 'Het testament' van John Grisham was ook niet ruim. Grisham kreeg maar drie procent

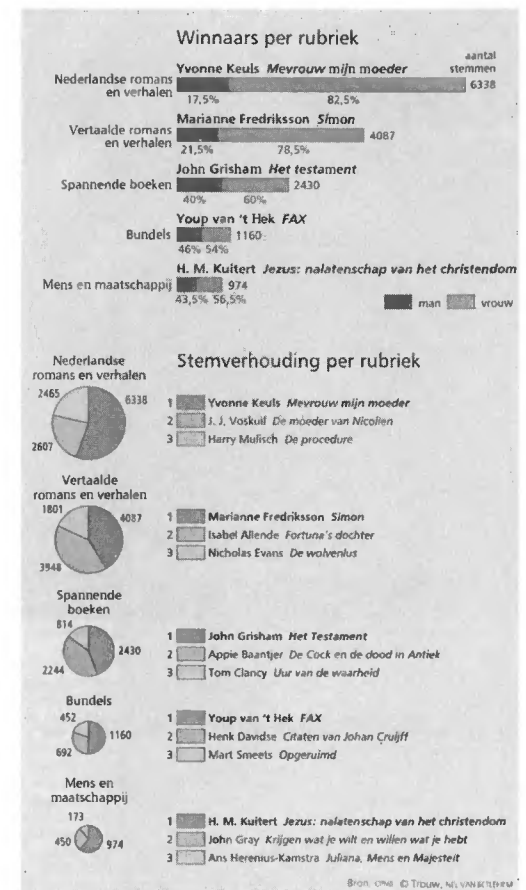
meer van de stemmen dan Appie Baantjers 'De Cock en de dood in Antiek' en 29 procent meer dan 'Het uur van de waarheid' van Tom Clancy.

Youp van 't Hek's 'Fax' kreeg de helft van alle stemmen in de categorie 'Bundels' en versloeg 'Je moet schieten, anders kun je niet scoren' en andere citaten van Johan Cruijff' door Henk Davidse (30 procent) en 'Opgeruimd' van Mart Smeets met gemak. Maar de meest afgetekende overwinning, in relatieve zin althans, behaalde H. M. Kuitert in de categorie 'Mens en maatschappij'. Zijn studie 'Jezus: nalatenschap van het christendom' kreeg 61 procent van de stemmen. 'Krijgen wat je wilt en willen wat je hebt' van John Gray en 'Juliana, Mens en Majesteit' van Ans Herenius-Kamstra vergaarden respectievelijk maar 28 en 11 procent van de stemmen.

Van alle winnaars van de categorieën kreeg Yvonne Keuls uiteindelijk van alle 37 046 uitgebrachte stemmen verreweg de meeste: 6338. Marianne Fredriksson, John Grisham, Youp van 't Hek en H. M. Kuitert volgden op veilige afstand. Van al die stemmen werd er bijna 10 procent uitgebracht via Trouw en 90 procent in bibliotheken en boekhandels tijdens de twee stemdagen op 29 en 30 oktober. Ook als het alleen aan de lezers van Trouw had gelegen had Yvonne Keuls ge-

wonnen. Opmerkelijk zijn de stemverhoudingen tussen mannen en vrouwen. Van alle stemmen was er 35 procent afkomstig van mannen en 65 procent van vrouwen. Yvonne Keuls heeft de Trouw Publieksprijs vooral aan haar vrouwelijke lezers te danken. Niet alleen in absolute zin – omdat er nu eenmaal meer vrouwen stemden – maar ook in relatieve zin. Van alle mensen die op haar stemden was maar liefst 82,5 procent een vrouw. In Keuls' roman lijkt de moeder wel een profetische uitspraak te doen als ze zegt: „Mannen bestaan alleen maar als zij een plaats krijgen in de verhalen van hun vrouwen en moeders.”

Ook Marianne Fredriksson, Isabel Allende en John Gray steunden zwaar op vrouwelijke stemmers. Terwijl Harry Mulisch, John Grisham en Mart Smeets nu juist – zij het minder extreem – meer stemmen van mannen kregen dan van vrouwen. Het is überhaupt zo, dat afzonderlijke categorieën meer geliefd zijn bij het ene geslacht dan het andere. Nederlandse én vertaalde romans en verhalen en de boeken in de categorie 'Mens en Maatschappij' zijn populairder bij vrouwen. Terwijl spannende boeken en bundels nu juist meer in trek lijken te zijn bij mannen. De Stichting CPNB heeft in haar onderzoek naar het stemgedrag voor de Trouw Publieksprijs de

stemmers niet alleen naar geslacht, maar ook naar leeftijd uitgesplitst. Dat geeft een interessant beeld. Zo blijkt uit die cijfers dat Yvonne Keuls vooral afhankelijk is geweest van oudere lezers. Meer dan tachtig procent van de stemmers op 'Mevrouw mijn moeder' is ouder dan 41 jaar, 33 procent zelfs ouder dan 61 jaar. Dat laatste cijfer wordt alleen in de schaduw gesteld door de stemmers op het boek van Kuitert – van hen is 44 procent ouder dan 61. De boeken van Mulisch, Baantjer en Van 't Hek daarentegen vinden een veel jonger publiek. De allerjongste lezers, tussen de 15 en 20 jaar, blijken relatief het meest

in spannende boeken geïnteresseerd. Ten slotte hecht de CPNB ook nog laten onderzoeken uit welk deel van Nederland de schrijvers hun stemmen hebben weten te vergaren. Yvonne Keuls kreeg 11,3 procent van haar stemmen uit de grote steden, waarvan weer meer dan de helft uit Den Haag afkomstig is. De grote 'Indische kolonie' in Den Haag zou dat wellicht kunnen verklaren. 'De wolvenlus' van Nicholas Evans kreeg relatief de minste stemmen in de grote steden. 5,8 procent, en 'De procedure' van Harry Mulisch de meeste. In Amsterdam brachten 150 kiezers hun stem op hem uit. Tevergeefs.

Yvonne Keuls wint Trouw Publieksprijs

GPD
Amsterdam

Wederom kende de Trouw Publieksprijs een vrouwelijke winnaar en wel Yvonne Keuls. Het Nederlandse publiek prefereerde haar boek 'Mevrouw mijn moeder' boven het werk van gerenommeerde schrijvers als Harry Mulisch en Marianne Fredriksson, de winnares van vorig jaar. Meer dan 35.000 mensen brachten een stem uit.

De winnaar werd gisteren bekendgemaakt tijdens een Avro-programma in de Amsterdamse discotheek Escape. Het programma was speciaal aan de prijs gewijd. De toekenning van de prijs - vijftienduisend gulden en een sculptuur ontworpen door Jeroen Henneman - was een verrassing voor Yvonne Keuls. „Ik dacht dat Mulisch zou winnen.”

Het boek van Keuls is het verhaal over het leven en de dood van haar moeder. „Een boek mag best meeslepend zijn,” aldus de winnares die de verkiezing toch wel span-

nend vond. „Ik had een moeder die verhalen vertelste was. Verhalen zijn in mijn gezin altijd heel belangrijk geweest. In de hongervrijer tijd bijvoorbeeld heeft het ons in leven gehouden.”

Tot nu toe won twee maal een man en elf keer een vrouw de prijs. Vooral vrouwen stemden ook op Yvonne Keuls, terwijl de stemmen voor Mulisch stemmen gelijkmatiger waren verdeeld over beide sekse. Dat kon worden opgemaakt uit één van de grafieken die het programma een echte verkiezingsfeer moesten geven. „Vrouwen lezen ook meer,” meende Hedy d'Ancona, samen met Thom de Graaf en Paul Rosenmöller commentator bij de uitreiking. D'Ancona vond het boek 'De Procedure' van Mulisch mooier. „Dat van Keuls is meer uit het leven gegrepen.”

Mulisch bleef even stoïcis als altijd toen bleek dat de prijs niet naar hem ging. Hij wordt vaak beloonde met juryprizen, maar zelden met een publieksprijs. Toch vond hij zijn nominatie voor het Nederlandse publiek pleiten. Wat voor persoon zijn boek leest, maakt hem

Yvonne Keuls juicht nadat haar boek 'Mevrouw mijn moeder' is uitgeroepen tot Boek van het Jaar 1999. Harry Mulisch, die ook genomineerd was, is blij voor haar. (Foto ANP)

niet uit. „Een kenmerk van een goed boek is dat zowel de intellectueel als de arbeider het met genoegen leest.” Mulisch kreeg in Amsterdam herhaaldelijk het verwijt dat met name het begin van zijn boek ontoegankelijk is. De schrijver liet weten dat niet interessantte lekkerland.”

Meesterspeulers in Maand van het Spannende Boek

ANP
AMSTERDAM

Onder het motto 'Van Marlowe tot Maigret' staan dit jaar tijdens de Maand van het Spannende Boek (28 mei-30 juni) meesterpeulers centraal in boekwinkel en bibliotheek.

Sir Arthur Conan Doyle bedacht Sherlock Holmes, één van de eerste vaste hoofdrolspelers in een serie misdaadromans. Vele anderen volgden zoals Philip Marlowe, The Saint, de Schaduw, Maigret, Hercule Poirot, De Cock, Miss Marple en Kay Scarpetta.

De Britse misdaadauter Minette Walters schreef op uitnodiging van de Stichting CPNB het geschenkboekje, getiteld *De tondeeldoos*. Het gaat over de Ierse Siobhan Lavenham die op het Engelse platteland wordt geconfronteerd met brandstichting en moord. Een ieder die tijdens de maand van het spannende boek voor ten minste 29,50 gulden aan algemene boeken koopt, krijgt een exemplaar cadeau.

'Waar en wanneer'

Tijdens de Maand van het Spannende Boek, die gisteren officieel van start ging, wordt ruim vier weken lang extra aandacht besteed aan thrillers, detectives en politieromans. Traditiegetrouw wordt in juni ook de Bruna Gouden Strop toegekend aan het beste Nederlandstalige spannende boek. Afgelopen jaren ging de prijs naar schrijvers als Jef Geeraerts, René Appel, Bob Mendes en Tomas Ross.

Het aanbod aan misdaadboeken van auteurs van eigen bodem, met een eigen, kenmerkende Nederlandse sfeer en couleur locale, groeit gestaag, in ieder geval in omvang (de Gouden-Stropjury moest dit jaar vijftig boeken beoordelen), maar ook in kwaliteit. Dat is voor de dagbladen van de Geassocieerde Pers Diensten (GPD), waarbij ook de Leeuwarder Courant is aangesloten, en boekwinkels Bruna een goede reden om - voor het derde achtereenvolgende jaar - de komende weken de schijnwerpers te richten op het Nederlandstalige crime- en thrilleraanbod.

Onder de titel 'Waar en wanneer?' publiceert deze krant de komende zaterdag vier misdaadverhalen. Zij worden geschreven door drie Nederlandse thrillerauteurs, ieder met een uitgesproken eigen stijl. Het gaat om Ashe Stil (bekend van zijn detectives die zich afspelen in de Gouden Eeuw), Felix Thijssen (schrijver van o.a. 'Coverstory' en 'Unit 13') en oud-Ook dat Nog!-presentator Aad van den Heuvel (schrijver van enkele veelgeprezen Afrika-thrillers). Het trio kreeg de opdracht de op deze pagina afgedrukte misdaadscène van de hand van Jac. Toes (winnaar van de Bruna Gouden Strop 1998) uit te werken tot een compleet verhaal.

Dat zal drie heel verschillende stukken opleveren: in sfeer, stijl en plot, maar vooral in locatie en tijd. De moordverhalen worden afgedrukt in de kranten van respectievelijk 5, 12 en 19 juni. Het vierde misdaadverhaal, dat op 26 juni wordt gepubliceerd, is wellicht door ú geschreven.

Bewaar De Tondeldoos maar voor het laatst

Jacques Hermus

Soms tref je een juweeltje op een onverwachte plek. Bijvoorbeeld in een boekje dat de gezamenlijke boekverkopers ter gelegenheid van de Maand van het Spannende Boek uitgeven. Meestal is dat een obligaat verhaaltje, geschreven door een schrijver die de kans op snel verdiend geld verkiest boven de eer om zijn kwaliteiten aan het grote publiek te tonen. Dit jaar is het gelukkig geheel anders, dankzij de keuze van de uitgevers voor Minette Walters. Zij heeft met *De Tondeldoos* in klein formaat een volwassen misdaadroman geschreven, en dat maakt dit cadeautje - dat de lezer krijgt bij aanschaf van tenminste f 29,90 aan misdaadliteratuur - tot een echt geschenk.

Nu staat Minette Walters sowieso garant voor kwaliteit. Sinds zij in 1992 debuteerde met *Het IJshuis*, heeft zij de ene na de andere prijs gekregen voor haar boeken, waarvan de meest prestigieuze de Dagger Awards (GB) en de Edgar Awards (VS) zijn. Haar boeken zijn beklemmende romans over gecompliceerde mensen in een schijnbaar eenvoudige wereld. Walters heeft meestal maar een paar pagina's nodig om een verhaal te schetsen, waar de lezer ingezogen wordt. Zo ook in *De Tondeldoos*. Het boekje telt amper 100 kleine pagina's, maar heeft de allure van een volledige misdaadroman. Met alles erop en eraan. Natuurlijk, de beperkte omvang biedt minder ruimte om alle karakters van de hoofdrolspelers uit te diepen. Maar Walters slaagt er toch in om een indringend beeld te schetsen van een klein plattelandsdorpje, dat wordt opgeschrikt door de moord op een hoogbejaarde, seniele adellijke dame en haar verpleegster. De dader is ook al meteen gevonden: de werkloze Ierse

immigrant Patrick O'Riordan, die samen met zijn vader - een alcoholistische ex-crimineel - en zijn invalide moeder in een kleine cottage woont. Het is het begin van een haatcampagne tegen deze indringers van buiten, gevoed door enkele vooraanstaande burgers van het dorp en kracht bijgezet door een paar op relletjes beluste dorpsjongeren.

Er zijn echter mensen die twijfels hebben bij de hele gang van zaken. Bijvoorbeeld Siobhan Lavenham, succesvol ondernemer in het dorp en getrouwd met een door en door Engelse gentleman. Haar handicap is echter dat ze ook onstuimig lers bloed door de aderen heeft stromen, en dus regelmatig botst met de notabelen. Ze wil het ongelijk van de aanklagers aantonen, maar moet tegelijk haar ongelijk erkennen als het gaat om haar eigen beoordelingsvermogen. Want als de cottage van de O'Riordans in vlammen opgaat, onder luid gejuich van de dorpsbewoners, ontdekt men een veel gruwelijker waarheid. *De Tondeldoos* is een slim contruëerde roman, waarin Walters effectief speelt met tijdsprongen. De gebeurtenissen rond de brand worden afgewisseld met eerdere confrontaties tussen dorpsbewoners, politie en Siobhan. Vooroordelen, ruzies en persoonlijke vetes worden zo in een fraai perspectief geplaatst. Als u deze maand een misdaadroman aanschaf en daarbij *De Tondeldoos* cadeau krijgt, doet u er goed aan, Walters boekje tot het laatst te bewaren. Anders valt het andere boek zo tegen.

Minette Walters *De Tondeldoos*. In juni, de Maand van het Spannende Boek, gratis bij f 29,90 aan misdaadromans

DE MAAND VAN HET SPANNENDE BOEK

THRILLERS, DETECTIVES, KLASSIEKERS

Geschenkschrijfster
Minette Walters.

**„Ik speel
met mijn
publiek”**

**MOORD-
MYSTERIE**

Pagina 13

Spraak-
makend
debuut:

**Verloren
zielen
van
Richard
Mason**

Pagina 8 en 9

**Thrillers
van Julie
Parsons:
recht uit
het hart**

Pagina 6

**Geen
Gouden
Strop
voor
Tomas
Ross**

Pagina 3

De maand van het *spannende* boek

De samenvattingen van de thrillers van Robert Goddard krijgen al snel iets vertrouws:

"Tijdens een verblijf in Wenen wordt fotograaf Ian Jarett hopeeloos verliefd op Marian Esguard, die hij bij toeval ontmoet." (*Dodelijk negatief*)

"Tijdens een wandeltocht op het Engelse platteland ontmoet Robert Timariot een

elegante vrouw." (*Gestolen tijd*)

"Tijdens een bergwandeling op Rhodos verdwijnt Heather Mallender spoorloos." (*In het niets*)

"Zes maanden na de plotselinge dood van haar man gaat Leonora Galloway met haar dochter Penelope op vakantie in Frankrijk." (*Verzwegen bestaan*)

Goddard is een historicus en vandaar dat er via deze personen meestal een verbinding naar het verleden wordt gelegd waarin zich iets verschrikkelijks heeft afgespeeld dat in de loop van het boek boven water wordt gehaald. In Goddards nieuwste, *Afscheid van Clouds Frome*, zijn de vertrouwde elementen weer aanwezig. In 1911 heeft architect Geoffrey Staddon het huis *Clouds Frome* gebouwd. De opdracht kwam van Victor Caswell, die getrouwd is met de mooie Conusuela. Conusuela en de architect krijgen een verhouding, maar uiteindelijk gaan ze ieder hun weg. Elf jaar later keert zij in het leven van haar vroegere geliefde terug: ze wordt ervan beschuldigd haar nicht te hebben vermoord. Het is aan Staddon haar te redden en, inderdaad: "zijn zoektocht naar de waarheid confronteert hem met geheimen uit het verleden. Geheimen die beter verborgen hadden kunnen blijven." Het aardige nu is dat de hier gesignaleerde voorspelbaarheid maar schijn is, want alle boeken van Goddard zitten vol onverwachte plotwendingen en zijn daardoor razendspannend, één en ander na te vragen bij iedere Goddard-liefhebber, gemakkelijk te herkennen aan de thriller die hij altijd met zich meevoert, zeker in deze Maand van het Spannende boek.

(De boeken van Goddard worden uitgegeven door BZZTôH, de pocketedities door Rainbow Crime)

OOK SPANNEND:

Single & Single, de nieuwe John Le Carré (Luitingh-Sijthoff). Zoals ieder boek van Le Carré goed geschreven, spannend en bijzonder onderhoudend.

Single & Single wordt gesierd door een schitterende goochelaar (in zijn voorwoord bedankt Le Carré Alan Austin, een goochelaar uit Torquay) en geeft een prachtig beeld van een in chaos verkerend Rusland. Le Carré heeft nu zijn memoires gepland. Iets om naar uit te kijken.

De fraudeurs van Paul Kilduff (Meulenhoff), dat zich afspeelt in de wereld van de aandelenhandel. Bankier Anthony Carlton wordt geconfronteerd met de moord op één van zijn collega's. Als hij het kantoor van de dode onderzoekt, stuit hij op een tas vol brieven die afkomstig zijn van een Nederlandse bankdirecteur. De brieven roepen talloze vragen op, waarna Carlton het spoor volgt, eerst naar Amsterdam en dan naar Hongkong.

Michael Pye: Gestolen levens (Nijgh & Van Ditmar), een angstaanjagend verhaal over een seriemoordenaar die na iedere moord de identiteit van zijn slachtoffers aanneemt. Volgens de cover gaat het boek over een crimineel die nog altijd vrij rondloopt. Ook als dit niet waar is, is het nog erg genoeg.

DE TIEN BESTE NEDERLANDSTALIGE BOEKEN VAN DE EEUW

volgens Tim Krabbé

- **W.F. Hermans:**
De tranen der acacia's
- **Frank Martinus Arion:**
Dubbelspel
- **Kamagurka:** *De Rimpelclub*
- **W.F. Hermans:**
Nooit meer slapen
- **Remco Campert:**
Het leven is vurrukkulluk
- **Willem Elsschot:**
Het dwaallicht
- **Karel van het Reve:**
Uren met Henk Broekhuis
- **Theo Thijssen:**
Kees de jongen
- **Vincent van Gogh: Brieven**
- **W.F. Hermans:**
De dankere kamer van Damokles

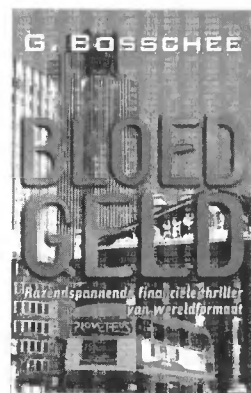
CITAAT

"Langzaam

maar zeker maakte zich een

intens gevoel van haat van hem meester. Zou dat dezelfde klootzak zijn die Adam te pakken had genomen? Zou die beul hem hebben vermoord? Al zijn opgekropte woede en verdriet kwamen tezamen en stonden op het punt als een vulkaan tot uitbarsting te komen. Hij wilde dat misselijk makende gedrocht te pakken nemen, in mekaar slaan, al zijn ledematen breken, zijn lichaam over de balustrade naar beneden donderen."

Uit: 'Bloed geld' van G. Bossche (Prometheus)

Michelin-gids voor thrillers

Aan de vooravond van de Maand van het Spannende Boek verschijnt deze week voor de twintigste keer de Detective en Thrillergids van het weekblad Vrij Nederland, zeg maar de Michelin-gids voor de liefhebber. Een gesprek met Rinus Ferdinandusse, voormalig hoofdredacteur van VN, recensent van misdaadliteratuur en mede-initiator en redacteur van de jubilerende gids.

Door JOS VAN CANN

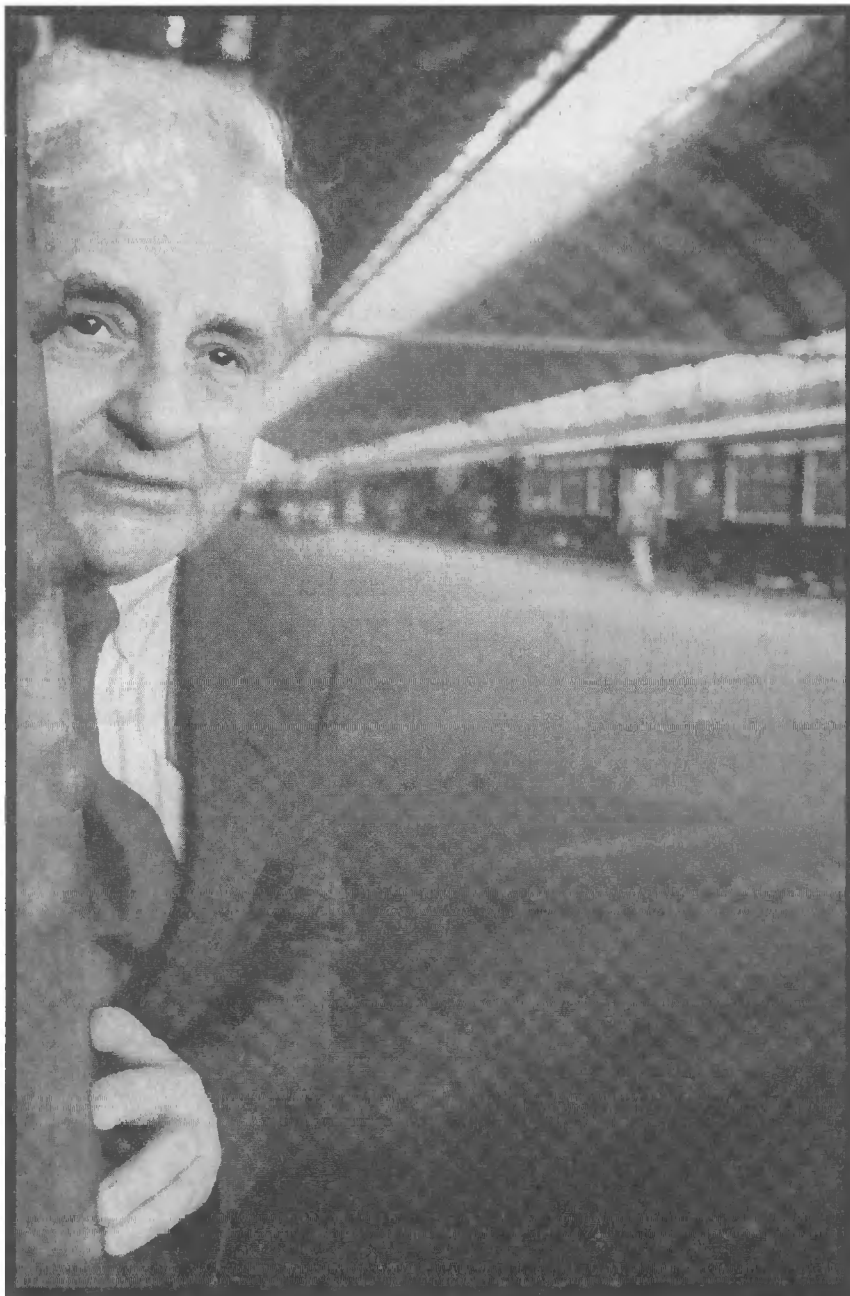
Jaarlijks krijgt de argeloze lezer een lawine van spannende boeken over zich heen: restart: deductie-thrillers, financiële thrillers, historische thrillers, legal thrillers, literaire thrillers, medische thrillers, politieromans, psychologische thrillers, private eyes en spionagethrillers. Wie ziet door de bomen nog het bos?

Geen nood, al bijna twintig jaar brengt de Detective en Thrillergids van Vrij Nederland licht in het donker voor de thriller-liefhebber. Niet alleen door middel van een in de hele wereld uniek overzicht van alle verkrijgbare spannende boeken (voor zover het thrillers of detectives zijn) en het handige sterren-systeem, maar ook aan de hand van interviews met schrijvers en andere betrokkenen bij de wereld van de misdaad(literatuur).

In de eerste gids, die in 1980 verscheen, werden 120 misdaad-schrijvers genoemd, waarvan in dat jaar hoeken in de Nederlandse boekhandel te koop waren. Bij elkaar vertegenwoordigden ze de 230 verschillende boeken. Maar de twintigste gids, die deze week de Maand van het Spannende Boek inluidt, bevat 1250 boeken geschreven door 372 auteurs en is de omvangrijkste tot nu toe.

Inflatie

Hier zijn dus vierhonderd boeken in Nederland. Maar dat is wel eens anders geweest, weet Rinus Ferdinandusse (Amsterdam, 1931) als geen ander. Zijn leven en werk zijn altijd ten nauwste verbonden geweest met het opinieweekblad Vrij Nederland en de misdaadliteratuur. Hij was niet alleen jarenlang hoofdredacteur, maar is één van de (mede-)initiatiefnemers van de gids en schrijft nog steeds over thrillers in het weekblad. In de hoofdstedelijke stationsrestaurant vertelt hij over hoe het allemaal begon. De eerste VN Detective en Thrillergids verscheen in juni 1980. Wat ging daar aan vooraf? „Op een redactievergadering kwam onze documentalist (en thrillerschrijver) Martin Koomen met het idee voor een lezersgidsje met de beste en leukste thrillers. Dat sprak me erg aan. VN had toen een aparte kleurenbijlage. De eindredactie daarvan, Diny van de Manaker, is daarna het hart en de motor van alle jaarlijkse gidsen geworden. In 1980

Rinus Ferdinandusse

Foto: JEAN-PIERRE JANS

werd dat de eerste DenT-gids, een overzicht van de verschillende genres.

„Die werd goed ontvangen, behalve dan de indeling naar genre omdat men toch liever een totaal overzicht had. Aan die wens zijn we tegemoet gekomen, en de genre-aanduiding geven we nu per auteur. In het begin was het allemaal nog erg overzichtelijk. Er was nog geen sprake van legal thrillers, medische thrillers of financiële thrillers. Je kon het allemaal nog uitleggen, tegenwoordig is er zo'n gigantische inflatie van het genre. Alles is thriller geworden en als alles thriller is geworden moet je eigenlijk maar een gids van alle boeken maken“, lacht hij.

Spanning

Van meet af aan hanteerde de redactie van de VN-gids (die naast Ferdinandusse zelf en Diny van

de Manaker bestaat uit Eric Slot en Rob Sijmons) het inmiddels befaamde sterrenstelsel. „Dat was voor ons een extra plezier: bij elk boek aangeven hoe spannend het is. Die waardering loopt van een tot vijf sterren. Behalve in de begintijd: toen reserveerden we die vijf sterren voor de klassieken uit het genre. Want toen waren er nog boeken van de grondleggers en de grootmeesters op de markt, zoals Dashiell Hammett, Raymond Chandler en Edgar Allan Poe. We bedoelden daar dus mee: als je als lezer toch begint met spannende boeken, begin dan met die klassieken.“

Uitgangspunt voor de beoordeling zijn de harde criteria voor het genre. „Er moet een misdaad zijn gepleegd die moet worden opgelost en waarbij het vooral gaat om de spanning. Die spanning vormt ook de leidraad voor

de gids. Is het een spannend boek of niet? Daar gaat het om. Een echt spannend boek krijgt in de gids dan ook vijf sterren, iets minder spannend vier, en zo voort. Binnen het werk van een auteur wordt het ook gebruikt om de kwaliteitsverschillen tussen de verschillende boeken aan te geven. Maar als je een schrijver goed vindt, lees je ze toch allemaal.“

De bijdrage van de Detective en Thrillergids aan de erkenning van het genre in Nederland valt nauwelijks te overschatten, hoewel ook andere media langzamerhand steeds meer interesse gingen tonen. „In de loop van die twintig jaar werden thrillers ook voor uitgever's een aantrekkelijk genre. De gids heeft er eveneens voor gezorgd dat de Nederlandse thrillerschrijvers in de belangstelling kwamen. Het heeft wel een tijd geduurd, maar

het is toch gelukt. Dat leidde ook weer tot oprichting van het Genootschap voor Nederlandstalige Misdaadauteurs dat jaarlijks de Gouden Strop uitreikt voor de beste Nederlandstalige thriller. Er werd vaak spottend gezegd dat de jaarlijkse Detective- en Thrillergids alleen bestond omdat het de hobby van de hoofdredacteur was. Het grappige is natuurlijk dat het klopt, maar dat tegelijkertijd iedereen moest erkennen dat de gids zijn waarde elk jaar weer aantoonde.“

Authentiek

Hoe luidt vandaag de dag het oordeel van Ferdinandusse over de Nederlandstalige thriller? „Ik heb voor deze gids twee interviews gemaakt. Eén met Bert Spoelstra, de Limburgse misdaadauteur, en één met de Vlaamse uitgever Dirk Demuyneck (van Manteau). Want ik was

nieuwsgierig hoe het kan dat Vlaanderen drie thrillerschrijvers heeft die zoveel succes hebben dat ze van hun werk kunnen leven: Jef Geeraerts, Bob Mendes en Pieter Aspe. Terwijl dat hier in Nederland maar één, hoogstens twee auteurs lukt. De Vlaamse uitgever denkt dat dat komt omdat ze daar, in ons zuiden, heel authentieke, heel Vlaamse misdaad-intrige schrijven. Ik vind dat een goede analyse. Maar dan blijft de vraag waarom het tot nu toe in Nederland maar mondjesmaat lukt. Hier wordt een lijk op de kade of een dooie in de Kagerplas gezien als tweederangs; een lijk is pas écht als het op Times Square ligt en een dooie drijft pas interessant als hij Florida passeert. Ik heb in één van de eerste VN-gidsen al verondersteld dat Nederland te klein is voor inspirerende misdaad. Pas nu, na de commissie Van Traa, zie je dat het aantal Nederlandse auteurs snel toeneemt.“

Drie boeken

Kwantitatief gaat het dus goed met de vaderlandse misdaadroman. Vorig jaar waren er 38 inzenders voor de Gouden Strop, van wie dertien debutanten. Dit jaar kon de jury kiezen uit vijftig inzendingen waaronder zeven debuten. Maar een goed debuut vormt voor Ferdinandusse geen enkele garantie dat er ook een goede follow-up volgt. „De harde grens is drie boeken, dan pas merk je of iemand als schrijver een blijver is.“

Ferdinandusse zelf schreef zes thrillers. In 1983 verscheen zijn laatste thriller, *De haan van de vos*. Hij bleef over thrillers schrijven toen hij hoofdredacteur van VN werd. „Er bleef altijd werk liggen: de knipselruhriek, thrillers lezen en er over schrijven en schrijven over oudere filmsterren. Redacteurs schrijven liever over literaire of politieke boeken, detectieffes zijn op spanning. Ik ben toen wel gestopt met zelf thrillers te schrijven.“

Komt er nog een thriller van zijn hand? Ferdinandusse: „Ik heb een contract met een uitgever voor een familie-roman, die komt eerst. Daarna wil ik een spannend boek schrijven, maar hoe dat er uit gaat zien weet ik niet. Bij leven en welzijn natuurlijk. Ik ben nu eindelijk afgelicht van het keurslijf van de krant, maar als ik een boek ga schrijven hul ik me vrijwillig opnieuw in een harnas. Dat van schrijver.“

ALTERNATIEVE GENEESWIJZEN

Wieteke visualiseert verkoudheid weg

DOOR WILFRED SCHOLTEN

Als Wieteke van Dort verkouden is, slikt ze geen pilletjes. Nee, ze 'visualiseert' de verkoudheid weg. „Stel je je voor dat je ogen zich binnenwaarts richten en dat er een krachtig water uitstroomt, naar je holtes. Daarna visualiseer je een blauw gezendend licht boven je dat alle holtes reinigt. Zo is er voor elke kwaal een visualisatie”.

De Haagse actrice doet deze geneeskraachtige onthulling in het speciale boekenmagazine 'Alternatieve geneeswijzen'.

Het blad wordt vanaf 18 januari in een oplage van 100.000 exemplaren verspreid om het publiek warm te maken voor boeken over uiteenlopende alternatieve geneeswijzen. Met name gaat het over de genezen-de werking van etherische oliën, de helende kracht van Bachs bloesemtherapie, voetzónemassage, reiki, bio-energetika, Tai-Chi, de genezen-de kracht van edelstenen en het dr. Houtsmulderdieet.

Speciale maand

Januari is sinds vorig jaar door initiatiefnemer CPNB, de Stichting Promotie van het Nederlandse Boek,

Gerard Reve: 'Er gebeuren dingen bij volle en halve maan. Genezen kun je door verandering van klimaat, geloof ik. En door goede berichten'.

bestempeld als maand van het levensbeschouwelijke boek. Tot tevredenheid van de uitgevers in dit nog steeds groeiende boeksegment. In het tijdschrift-figuurtjes hen persoonlijk aankondigingen en lofprijzingen over boeken, ook een aantal Beken-de Nederlanders. Zij vertellen welke alternatieve middeltjes hen persoonlijk gezond houden.

Onschuldig

De meeste door hen aanbevolen methoden zijn onschuldig. In die zin dat ze de gezondheid geen schade kunnen berokkenen. Sommige zijn gebaseerd op eeuwenoude geneeskundige principes uit het Oosten, die in het Westen steeds meer navolging vin-

den.

De reguliere wetenschap wil er nog vaak niet aan, maar degenen die ermee werken zeggen beter te weten. Groen-Links-kamerlid Tara Singh Varma bijvoorbeeld gebruikt ayurvedische voeding en medicijnen (een Indiase geneeskunst, red.) op basis van kruiden.

Wiehennner Eric Breukink gebruikt geen pijnstillers, maar laat zich behandelen door een manueel therapeut die heel voorzichtig zijn rug weer rechtzet.

Volksschrijver Gerard Reve gelooft in de genezende kracht van maagte. „Er gebeuren dingen bij volle en halve maan”, weet hij. Zijn medicijn: „Genezen kun je door verandering van klimaat, geloof ik. En door goede berichten”.

Meditatie

Een deel van de adviezen lijkt op zijn minst omstreden. Zo zweert schrijfster Lulu Wang ('Het lelietheater') bij meditatie. Daar is op zich niets mis mee, behalve als ze zegt:

„Al achttien jaar is het de enige geneeswijze. Meditatie kan voor iedereen een uitweg zijn, in plaats van pillen en therapie”. Een opmerkelijke uitspraak, gezien

ARCHIEFFOTOS

Wieteke van Dort, Gerard Reve, Eram Vermeulen en Tara Singh Varma zweren bij alternatief genezen.

van levensstijl op lijkt te dringen”. Met andere woorden bij ernstige kwalen nocit het contact met de reguliere gezondheidszorg verbreken.

Een alternatieve genezer die wat anders advies is fout bezig. Ook zanger/cabaretier Bram Vermeulen handelt in strijd met deze richtlijn als hij zonder blikken of blozen beweert:

„De tips die op pagina twee van het boekenmagazine t.j.wijze van waar schuwende bijsluiter toegevoegd zijn.

Onder het kopje 'Niet vergeten' staat daar onder meer „Heroverweeg direct uw keuze als u alternatieve therapie u aanraadt te stoppen met uw reguliere behandeling (...) en u eert ingrijpende verandering

„Je kunt het best jezelf genezen, dat gavoal het ik al tijd al. Cijfers uit Israël en Italië bevestigen me: staken de dokter, dan dalen de sterftecijfers!”

Hij heeft een 'volleyballersknief' waar volgens de dokter een operatie voor nodig was, zelf genezen door af en toe zijn schoenen te wisselen. „Ik heb al zeven jaar geen last”.

Boekenmagazine alternatieve geneeswijzen uitgegeven

"Alternatieve Geneeswijzen" is de naam van het nieuwe, eenmalige boekenmagazine dat vanaf maandag 18 januari in de boekhandel te vinden is. Vanaf die datum staan twee weken lang in een groot aantal boekwinkels en bibliotheken boeken over alternatieve geneeswijzen centraal. In het magazine (24 pagina's) worden, naast redactionele artikelen, circa

150 boeken genoemd of beschreven. Het magazine wordt in een oplage van 100.000 exemplaren verspreid via boekwinkels en bibliotheken.

De actie rondom alternatieve geneeswijzen is het eerste onderdeel van de non-fictie-actie die de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) dit jaar voor de tweede keer organiseert. Jaarlijks

worden drie onderwerpen tot centraal thema uitgeroepen. In januari staat een levensbeschouwelijk thema centraal, in februari een algemeen non-fictiethema en in maart een landentema ●

[Bron: persbericht CPNB]

Punt.Komma, is op de keper beschouwd geen tijdschrift

Door René de Cocq
Amsterdam

Een tijdschrift is een blad dat vaker dan één keer verschijnt. Met regelmaat of niet, dat hangt af van de stiptheid van de uitgever, de beschikbaarheid van kopij en de effectiviteit van de advertentiewerving. Maar wel meer dan één keer, dat is zeker. Daarom is het blad Punt.Komma, geen tijdschrift.

De Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (vooral bekend van de organisatie van de jaarlijkse Boekenweek) heeft het uitgegeven, het ligt vanaf deze week in de boekwinkel. In de brief die de toezending aan de Nederlandse pers begeleidt, wordt wel degelijk het woord 'tijdschrift' gebruikt (toegegeven: een keertje met het bijvoeglijk naamwoord 'eenmalig' erbij). Ten onrechte dus.

Waarom deze muggenzifterij? Omdat het blad over 'taal' gaat, het materiaal waarmee boeken

en bladen worden gevuld, en dat als drager van veel communicatie funcert. Daarom mag de taal in zo'n brief best even met de loep worden gelezen.

Het blad is bedoeld om de aandacht van het boekenkopen publiek te richten op de talloze boeken en boekjes over taal die in de boekwinkels beschikbaar zijn en die daar de komende weken extra aandacht krijgen. Serieuze boeken, speelse bundels, woordenboeken, historische overzichten, educatieve werkjes, essays, opsommingen, eolumns: het fenomeen 'taal' levert voortdurend inspiratie en maakt voortdurend nieuwsgierig.

'Punt.Komma,' bevat behalve de inventaris van de beschikbare taal- en woordenboeken ook een aantal artikelletjes over aspecten van taal. Wat is praten eigenlijk? Waarom winnen de Vlamingen het in taalspelletjes van hun noorderburen? Is het Nederlandsecht inferieur aan het Engels? Wat resteert er van onze taal in de volgende eeuw(en)? Hoe leg je aan Franse

studenten Nederlands het subtiele verschil uit tussen 'het is niet onmogelijk' en 'het is mogelijk'? Waarom is puzzelen zo populair?

Antwoorden (of pogingen daartoe) zijn te vinden in 'Punt.Komma.'. Ik mis overigens bij de kwestie van die briljante Vlaamse taalspelwinnaars het gegeven dat bij 'Tien voor taal' de meestal beslissende finale zich afspeelt rond het snel raden van de juiste woordbetekenis. Omdat 'moeilijke' woorden in het Nederlands heel vaak uit het Frans afkomstig zijn, hebben Belgen daar een bijna niet in te halen voorsprong. Dat is iets anders dan dat ze nu eenmaal beter opletten, de verklaring die Luevan Peteghem in het propagandablade geeft.

'Punt.Komma,' geen tijdschrift dus, maar wel een blad, is los van de reclame voor de taalboeken aardig leesvoer voor in taal geïnteresseerden. Het boekenmagazine draagt de adviesprijs van f 1,50, maar boekhandelaren mogen het ook gratis weggeven, staat in de brief. De taalboekencampagne duurt twee weken.

21

FEITEN DIE U MOET WEETEN OVER Prisma Nederlands

13. Het Prisma Woordenboek Nederlands wordt volgens directeur Bloemsma voor tachtig procent door scholieren gekocht. Tachtig procent van de verkoop vindt plaats in de zomermaanden.

14. De jonge doelgroep noopte Weijnen een halve eeuw geleden tot voorzichtigheid. "Er kon natuurlijk niets aanstoetgevends in staan, hoewel daar met de uitgeverij geen enkele afspraak over was gemaakt. Termen in de seksuele sfeer schrapte ik of ik drukte me zo uit dat scholieren het nog niet zouden snappen."

15. De auteurs lieten soms persoonlijke sporen na in de woordenboeken, zo schrijft Ewoud Sanders in 'De W' lijkt ons niet zo'n lekken-toer' over de geschiedenis van de Prisma Woordenboeken, dankbaar bron voor deze aflevering van 21 feiten. Drs. H.W.J. Guldé, de auteur van Nederlands-Frans, verwerkte de namen van zijn kenneren in voorbeeldzinnen. Dr. S.J.A. Vosters, auteur van de woordenboeken Spaans, deed hetzelfde met de namen van vrienden en verwante ook zijn eigen telefoonnummer in het woordenboek.

16. Ook Weijnen stopte iets persoonlijk in zijn woordenboek. De dialoog - Weijnen was redacteur van een serie over Noord-Holland -

eveneens een gewolft van ruimtegebrek. Weijnen: "Het had niet zoveel zin om uitvoerig te beschrijven hoe je een kee zou moeten herkennen. Dus bij 'kee' schreef ik 'bep. soort dier', en bij 'arend' ook weer 'bep. soort dier'. Daar zijn nogal wat aanmerkingen op gemaakt. Op de uitgeverij gingen ze het op den duur 'bep. gorden' noemen, maar ze hebben het altijd geslikt. Pas in de jaren tachtig is dat veranderd, maar af en toe komen we nog een bep-woord tegen."

17. Reacties van gebruikers leidden af en toe tot veranderingen. Zo schrapte Weijnen na een boze brief de bibeltekens van boerin: 'vrouw of meisje met lompe manieren'. Weijnen: "Natuurlijk een volkomen onwetenschappelijke houding, maar ik heb het toen toch gedaan. Meestal was ik niet zo bescheidenlijk, maar de uitgeverij heeft ook wel eens stukken wat veranderd."

18. Het Prisma Woordenboek Nederlands was in 1955 het eerste woordenboek dat in de nieuwe spelling uitkwam. Dat werd dan ook trots op het omslag vermeld. Toch werd de uitgeverij overvallen door de spellingherziening. Toen men in 1954 een exemplaar van het Grootboekje onder ogen kreeg, had Weijnen het manuscript voor zijn woordenboek al voltooid. Dat be-

19. Weijnen deed dertien maanden over de samenstelling van zijn woordenboek. Aan het vortig jaar voltooide Woordenboek der Nederlandse Taal, opgericht door Matthias de Vries, werkten vijf generaties lexicografen.

20. De eerste editie van het Prisma Woordenboek Nederlands telde een omvang van 340 bladzijden, 680 kolommen en 38.000 woorden. Het WNT telt 45.800 bladzijden, 91.610 kolommen en 350.000 à 400.000 behandelde woorden.

21. Vergelijken met de machtige WNT-afelaar is het Prisma Woordenboek een musie. Weijnen vindt een vergelijking met deze 'bep. diersoort' op zijn plaats. "Het aangetoone WNT, de directeur van het WNT en een redacteur van het WNT, allichte onderstudies van mij zijn. Ik heb de jaren bestuurd van het WNT geweest. Op de Matthias de Vries-pemning die ik ontving staat bestuurder en leermeester van de lexicoloog".

HANS HOEKSTRA

1. Het Prisma Woordenboek Nederlands was vorig jaar het best verkochte boek. Volgens de stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) werden 159.027 exemplaren in Nederland verkocht.

2. Bij dit vorstelijke aantal moeten ook nog de 75.000 in België verkochte exemplaren worden geteld, wat het totaal op bijna een kwart miljoen brengt.

3. De Prisma Woordenboeken, inmiddels elf, vormen de best verkochte serie woordenboeken van ons land. Ook de Prisma Woordenboeken EN/NE, EN/VE en DN/ND staan in de Top 25 van het CPNB. Sinds 1965 zijn volgens directeur J.C. Bloemsma van Het Spectrum tussen de 35 en 36 miljoen Prisma Woordenboeken in Nederland en België verkocht.

4. De Prisma-reeks was de eerste succesvolle serie pocketboeken in ons land. De eerste vier Prisma's - waaronder ENK of het Klein Insectenboek van Bonnarts - verschenen op 25 oktober 1951.

5. Het Spectrum had het over Prisma-boeken, de naam 'pocketboek' werd pas later algemeen. Voorgestelde namen als zakboek, kleinboek en smaldeeftje haalden het niet.

Personele bezetting van het bureau

PER 31 DECEMBER 1999

Op full-time basis

Arnout Geus, coördinator Boekmonitor
Vanessa van Hofwegen, projectmedewerker
Mirjam Keijzer, administratie
Henk Kraima, directeur
Paulien Loerts, senior coördinator boeken voor volwassenen
Vanessa Storm de Grave, projectmedewerker
Agnes Vogt, senior coördinator kinder- en jeugdboek
Carmen Vossepoel, chef de bureau

Op part-time basis

Fleur Cregten, telefoniste, archiefbeheer, 16 uur
Roelien Heldt, orderadministratie, systeembeheer, 20 uur
Anouschka Holten, orderadministratie, 20 uur (tijdelijk dienstverband)
Anneke Leene, orderadministratie, systeembeheer, 28 uur
Hester Tollenaar, telefoniste, 16 uur
Yeb Wiersma, telefoniste, 16 uur

Financieel

Het boekjaar 1999 is afgesloten met een positief resultaat van f 30.000. Inclusief Stichting De Nederlandse Kinderjury zijn de kerncijfers over 1999:

	1999	1998*
(bedragen x f 1.000)		
Algemene Reserve	f 975	944
Bestemmingsreserves	458	595
Resultaat	30	22

Baten

NBB/GAU vaste bijdragen	1.280	1.265
Fondsen NBB/GAU**	495	110
Deelname boekverkopers en uitgevers	4.046	4.122
Subsidies, sponsorbijdragen	1.001	809
Bibliotheken, onderwijs, diversen	1.604	1.298
Uit reserveringen	262	452

Lasten

Bureaunkosten	1.597	1.452
Activiteiten	6.936	6.331
Reserveringen	125	251

* Bedragen herberekend wegens gewijzigde opstelling.

** Onder meer afzonderlijke financiering van de tv-ondersteuning van Boekenweek, Kinderboekenweek en Maand van het Spannende Boek en van de Zonen (Fonds Boekpromotie) en van de Griffels en Penselen (Stichting Kind en Boek).

Op de najaars-ledenvergaderingen van GAU en NBB zette de directeur de plannen voor 2000 en volgende jaren uiteen. Beide vergaderingen zijn accoord gegaan met

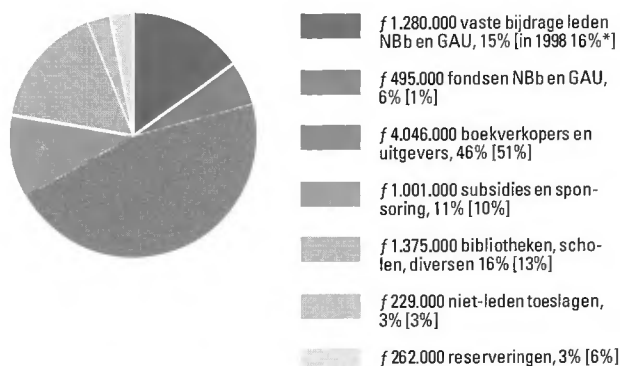
een verhoging van de vaste bijdrage aan de CPNB voor 2000, dit om de gestegen kosten van de basis-activiteiten te helpen dekken.

De CPNB in andere overlegorganen

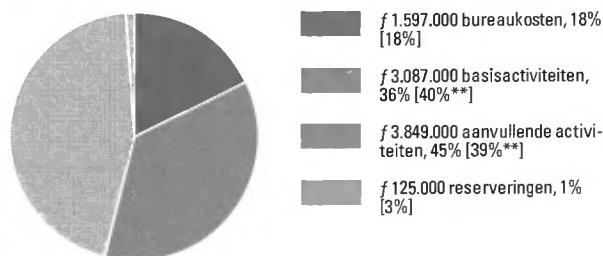
De directeur van het bureau bekleedt de voorzitterszetel in de besturen van de Stichting Nederlandse Kinderjury en de Stichting De Best Verzorgde Boeken. In de eerste stichting werken CPNB, NPS en NBLC samen, in de tweede CPNB, de vormgeversorganisatie BNO en de Grafische Cultuurstichting.

Tekst: Just Enschedé
Productie: Adriaan de Jonge
Druk: Grafax, Zaandam

Onderverdeling van de baten in 1999, totaal f 8.688.000

Onderverdeling van de lasten in 1999, totaal f 8.658.000

* Bedragen herberekend wegens gewijzigde opstelling.

** Basis-activiteiten zijn campagnes die de CPNB verplicht is te organiseren. Ze worden gedekt uit de vaste bijdrage en de bestellingen van boekhandel en uitgeverij. Aanvullende activiteiten zijn eigen initiatieven van de CPNB.

opzet herhaald. In januari rond boeken over alternatieve geneeswijzen, in februari rond taal, stijl en spelling, en in maart rond Italië.

Drie maal werden de deelnemers voorzien van winkel materiaal en een boekenmagazine, respectievelijk Alternatieve geneeswijzen (oplage 100.000 exx.), punt.komma, (80.000 exx.) en Pronto! (70.000 exx.). Op de radio werd de actie ondersteund met in totaal 123 reclamespots.

Het had, in vergelijking met het eerste jaar, moeten leiden tot de afname van meer actiepakketten door de boekhandel en meer advertentiedeelname van de kant van de uitgevers. Beide bleven uit – op zijn best werd het niveau van vorig jaar gehaald. Het is reden voor het bureau om na te denken over het vervolg in de komende jaren.

EERSTE DRUKTE/Vers voor de Pers

De voorjaarseditie van EERSTE DRUKTE/Vers voor de Pers op 25 januari trok 140 exposanten (147 in 1998) en de najaarseditie op 6 september 161 (156 in 1998). Beide malen in het RAI-Congrescentrum in Amsterdam. Tijdens de voorjaarseditie reikte NBB-voorzitter Wim Karssen de Innovatieprijs voor boekverkopers 1998 uit aan Boekhandel Jacques Baas uit Driebergen. Xerox verzorgde met een speciaal geplaatste drukstraat een publishing on demand-demonstratie. In september werden de genomineerden voor de Trouw Publieksprijs gepresenteerd en konden de bezoekers op acht computers kennismaken met de demoversie van de website van de Kinderboekenweek.

Boekmonitor

Op 1 januari ging de officiële testfase van Boekmonitor van start met zes deelnemende boekwinkels. Terwijl de kinderziektes – onvermijdelijk maar in dit geval niet buitensporig – werden verholpen, nam het aantal deelnemers gestaag toe. En daarmee het gezag van Boekmonitor: iedere woensdag ontvangen de deelnemers via e-mail of fax gedetailleerde en geïndividualiseerde markt informatie over de voorbije week, gecompileerd uit de kassa-aanslagen. Centraal staat de landelijke Top-100, afgezet tegen ieders eigen situatie.

Tegen het einde van het jaar was het aantal deelnemers opgelopen tot 41, waaronder een warenhuisketen en de verzamelde filialen van twee kiosk-ketens. Met elkaar dekken de deelnemers ongeveer een derde van de algemene boekhandelsmarkt.

In de loop van het jaar werd een begin gemaakt met de levering van gegevens aan uitgevers. In november volgde de introductie van de Boekmonitor-index, de vertaling van het totale afzetniveau in één cijfer. Intussen wordt de index door Boekblad op de voet gevolgd.

Ook werden de Boekmonitor-data voor publicitaire doeleinden ingezet. Voor het eerst gebeurde dit bij de Boekenweek. Een persbericht over de verkoop van boeken over de zonsverduistering op 11 augustus vond veel weerklank in de media.

Boekmonitor werd in het verslagjaar financieel ondersteund door het ministerie van OCenW op advies van Stichting Lezen, en door de beide bonden.

De Nationale Voorleesdag

In samenwerking met Bureau Van Keep & Partners organiseerde de CPNB voor de zesde maal op verzoek van Stichting Lezen de landelijke finale van de Nationale Voorleeswedstrijd, op 19 mei in Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht. Voor het eerst koos de jury, dit keer voorgezeten door Monique Hagen, een jongen tot voorleeskampioen: Maarten van der Graaff van de Albert Schweitzerschool in Stad aan 't Haringvliet. Aan de basis neemt de deelneming aan de voorleeswedstrijd nog steeds toe, dit jaar tot 1.700 basisscholen (1.535 in 1998) en 61.000 kinderen (55.000).

Eerder op de Nationale Voorleesdag waren op circa 240 basisscholen en 400 kinderdagverblijven voorleesontbijten gehouden, ditmaal met bekende sportmensen als voorlezers, van Richard Witschge via Piet Kleine tot Erica Terpstra.

Overige activiteiten

Vertrouwd elementen: coördinatie van de maandelijkse Trouw Kinderboeken Top Twaalf, een nieuwe activiteitenkalender aan het einde van het jaar, ditmaal ontworpen door Irma Boom, en de CPNB-stand op de Frankfurter Buchmesse. De serviceverlening aan de media werd uitgebreid met toezending van het Lijstenboek van de KVB aan de vaste relaties van de CPNB – in een aangepast omslag.

De eerste positie in de CPNB Top-100 1998 werd ingenomen door *Prisma woordenboek Nederlands* (Het Spectrum), met 159.027 verkochten exemplaren.

Bestuur

PER 31 DECEMBER 1999

A.C. Akveld (Unieboek), penningmeester/vice-voorzitter

R.W.J. Ammerlaan (Uitgeverij De Bezige Bij)

D. Anbeek (Boekhandel Fanoy, De Drukkerij), voorzitter

R.J.W. Dietz (Uitgeverij De Arbeiderspers)

J.M.N. Los (Boekhandel De Kler)

H. Wijnants (Boekhandel Broese Wristers)

Assessoren

G. Brijder, namens GAU

A. Langendonk, namens NBB.

Met ingang van 1 januari 2000 is de heer Ammerlaan opgevolgd door H.J. Schuurmans (Tirion Uitgevers).

De Boekenweek opende met het Erfelijk Belast Boekenbal, op 9 maart in de Amsterdamse Stadsschouwburg. De programmaboekjes lagen al op de drukpers toen Joop Visser bereid werd gevonden het voorprogramma te verzorgen. Een improvisatie die nodig was geworden nadat Jiskéfet wegens ziekte had moeten afhaken. Verder werkten aan het Bal mee de Butler Brothers, het Huisvrouwenorkest Gelre, de Droomooms, Stiefkind, Adèle Bloemendaal, de Coda Showband, Yakki Famirle, veejay Marinus van Norden, theater Tamtam, de schilders Peter Klashorst, Ernst Voss, Edwin Hagendoorn en Jurriaan van Hall, en medewerkers van boekhandel Scheltema als dj's. De decoratie kwam weer tot stand onder regie van Joep Mutsaers en Leontine Franssen, met medewerking van Miep de Lange en Martien Mooren. Om middernacht verzorgde Connie Palmén de openingshandeling van de Boekenweek.

Maand van het Spannende Boek

28 MEI T / M 30 JUNI

De Maand van het Spannende Boek heeft tot doel de minder regelmatige boekenlezer tot boekhandelsbezoek, respectievelijk het lezen van een boek te brengen.

De afgelopen jaren is de Maand van het Spannende Boek verrijkt met het gratis geschenboekje en tv-reclame. Een volgende toevoeging vond in 1999 plaats. Het betrof de toekenning van een thema aan de Maand. Onder het motto Van Marlowe tot Maigret werd De Maand van het Spannende Boek 1999 de Maand van de Meesterspeurders. Tekenaar Peter van Dongen verenigde er acht op een fors etalagedisplay in drieliukvorm.

Minette Walters trad op als geschenkauteur. Haar misdaadroman *De tondeldoos* werd door boekverkopers tijdens de Maand cadeau gegeven bij aankoop van f 29,50 aan algemene boeken en in een oplage van 366.000 exemplaren verspreid (352.000 in 1998). Het was in de korte geschiedenis van het geschenboekje een recordoplage. Kort voor het begin van de Maand bracht Walters voor enkele interviews een bezoek aan Nederland. De pers onthaalde *De tondeldoos* op geestdriftige recensies.

De ondersteuning van de Maand was breder dan ooit. Met uitzending van 43 tv-spots werd een bereik van 5,4 miljoen personen boven de dertien jaar gehaald. Daarnaast keerde na één jaar onderbreking de krant in massa-oplage terug. Nu niet meer als eigen, huis-aan-huis verspreide uitgave, maar als redactionele bijlage bij De Telegraaf van 28 mei. De kleurrijke bijlage van zestien pagina's, voor de helft gevuld met advertenties van de thriller-uitgevers, werd additioneel via boekwinkels en bibliotheken verspreid.

Boekverkopers rapporteerden massale belangstelling voor het thrillergenre tijdens de Maand. Het marktaandeel van het spannende boek liep in 1999 op naar een nog niet eerder bereikte 16%.

Vrij Nederland droeg weer de Detective- en Thrillergids bij.

Verkiezing Boek van het Jaar / Trouw Publieksprijs voor het Nederlandse Boek

OKTOBER-NOVEMBER

De verkiezing van het Boek van het Jaar heeft tot doel om het boekenaanbod van Nederlandse uitgeverijen in de breedte te presenteren en om lezers de kans te geven hun voorkeur voor een boek kenbaar te maken.

Op 4 november presenteerde de AVRO in een speciale tv-uitzending de juichende winnaar van de Trouw Publieksprijs 1999: Yvonne Keuls. Haar roman *Mevrouw mijn moeder* (Ambo) bleek de favoriet van degenen die op 29 en 30 oktober in meer dan zeshonderd boekwinkels en bibliotheken hun stem hadden uitgebracht.

De rubriekswinnaars werden *Simon* van Marianne Fredriksson bij de vertaalde romans en verhalen (De Geus), *Het testament* van John Grisham bij de spannende boeken (A.W. Bruna), *Fax* van Youp van 't Hek bij de bundels (Thomas Rap) en *Jesus. Nalatenschap van het christendom* van H.M. Kuitert in de rubriek Mens en Maatschappij (Ten Have). Affiches en stickers vestigden in de winkels de aandacht op de winnaars.

Aan de ontknoping ging een groot aantal vertrouwde elementen vooraf. Zoals de nominatie, op 6 september, van vijftien goedlopende nieuwe titels. En de Trouw Publieksprijsbijlage van maar liefst 32 pagina's, in een extra oplage van 250.000 verspreid, deels huis-aan-huis door Trouw en deels naar de stembureaus, door de CPNB. Uitgevers leverden extra inspanningen om hun genomineerden onder de aandacht te brengen. Zo waren er radiosspots voor Wereldbibliotheek-auteur Isabel Allende.

De aanbiedingsbrochure van de verkiezing bevatte een oproep aan de deelnemende boekwinkels en bibliotheken om het aantal stemmen door de grens van 50.000 heen te helpen jagen. Deze ambitie werd niet gerealiseerd. In plaats daarvan daalde het aantal stemmers van 41.000 naar 37.000. Evenzogoed een mooi aantal, maar de boodschap is duidelijk: het gaat niet allemaal vanzelf beter. De extra publiciteit die vorig jaar was gegenereerd door de 170 burgemeesters die in het stemhokje het goede voorbeeld gaven, werd dit jaar gemist.

Behalve Trouw verleenden Nederlandse Boekenbond bv en het Centraal Boekhuis steun aan de verkiezing van het Boek van het Jaar.

Non-fictie

VANAF 18 JANUARI / 15 FEBRUARI / 22 MAART

De non-fictiecampagne heeft tot doel het publiek te wijzen op de brede variatie in het boekhandelsaanbod en op de vele verschillende behoeftes waarin boeken kunnen voorzien

Drie winkelacties voor nauwkeurig omschreven segmenten op stille momenten in de boekhandel. Dat was het concept voor een non-fictie actie dat in 1998 voor het eerst werd uitgevoerd. Een jaar later werd dezelfde

Stichting CPNB
Keizersgracht 391
1016 EJ AMSTERDAM
Postbus 10576
1001 EN AMSTERDAM
TELEFOON 020-6264971
TELEFAX 020-6231696
- info@cpnb.nl
www.cpnb.nl

